

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
STARPTAUTISKO UN EIROPAS TIESĪBU ZINĀTŅU KATEDRA

**SAVSTARPĒJĀS ATZĪŠANAS PRINCIPA PIEMĒROŠANA UN TĀ
PĀRKĀPUMA ATTAISNOŠANA PREČU BRĪVAS APRITES JOMĀ
EIROPAS SAVIENĪBĀ**

BAKALaura DARBS

Autors: **Matīss Jākobsons**

Stud. apl. Nr. mj16025

Darba vadītājs: doc. Edmunds Broks

RĪGA 2019

ANOTĀCIJA

Bakalaura darbā tiek aplūkotas problēmas, kas izriet no savstarpējās atzīšanas principa un Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta nekonsekventā nošķiruma, kā arī tiek analizēta savstarpējās atzīšanas principa kā patstāvīga tiesību institūta pamatotība. Darba mērķis ir noskaidrot mijiedarbību starp savstarpējās atzīšanas principu un Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pantu, kā arī izpētīt savstarpējās atzīšanas principa kā patstāvīga tiesību institūta piemērošanas iespējamību. Lai to sasniegtu, autors darbā pēta savstarpējās atzīšanas principa vēsturisko izcelsmi, principa nepieciešamības pamatojumu preču brīvas aprites jomā un tā saturisko apjomu. Pētījuma rezultātā, autors nošķir savstarpējās atzīšanas principa un Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta kompetences, skaidro savstarpējās atzīšanas principa piemērošanas kārtību un pilnveido tā pārkāpuma attaisnošanas metodoloģiju.

Atslēgvārdi: savstarpējās atzīšanas princips, preču brīva aprīte, Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pants, *Cassis de Dijon* lieta

ANNOTATION

This research describes problems arising from the inconsistent differentiation of the mutual recognition principle and Article 34 of the Treaty on the Functioning of the European Union, as well as analyses validity of the mutual recognition principle as an independent legal instrument. The aim of the research is to clarify the interaction between the mutual recognition principle and Article 34 of the Treaty on the Functioning of the European Union, as well as to explore the possibility of applying the mutual recognition principle as an independent legal instrument. In pursuit of achieving aforementioned objectives, the author explores the historical origin of the mutual recognition principle, its scope and justification for its application in the field of free movement of goods in the European Union. As a result of the research, the author distinguishes the competences of the mutual recognition principle and Article 34 of the Treaty on the Functioning of the European Union, clarifies the procedure for its application and develops methodology for justifying infringement of the principle.

Keywords: mutual recognition principle, free movement of goods, Article 34 of the Treaty on the Functioning of the European Union, *Cassis de Dijon* case

SATURS

IEVADS	5
1. SAVSTARPĒJĀS ATZĪŠANAS PRINCIPA IZSCELSMĒ UN BŪTĪBA	7
2. SAVSTARPĒJĀS ATZĪŠANAS PRINCIPA UN LĪGUMA PAR EIROPAS SAVIENĪBAS DARBĪBU 34. PANTA MIJIEDARBĪBA.....	14
3. SAVSTARPĒJĀS ATZĪŠANAS PRINCIPA PĀRKĀPUMA ATTAISNOŠANAS METODOLOĢIJA PREČU BRĪVAS APRITES IEROBEŽOJUMA GADĪJUMĀ	19
3.1. Kritēriji savstarpējās atzīšanas principa pārkāpuma attaisnošanai	19
3.2. “Preces” jēdziens.....	20
3.3. Neharmonizēta tiesību joma	21
3.4. Dalībvalstī likumīgi tirgota prece.....	23
3.5. Nediskriminējošs brīvas preču aprites šķērslis (tehnisks noteikums)	24
3.6. Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā noteiktie preču brīvas aprites ierobežojumu attaisnojumi	27
3.7. Eiropas Savienības tiesas judikatūrā noteiktie preču brīvas aprites ierobežojumu attaisnojumi	27
3.8. Preču brīvas aprites ierobežojuma attaisnojuma samērīguma konstatēšana	30
3.9. Specifisko preču grupas.....	31
KOPSAVILKUMS	33
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI.....	36

IEVADS

Preču brīva aprīte ir viena no četrām Eiropas Savienības ekonomiskajām pamatbrīvībām, kas nodrošina Eiropas Savienības vienotā tirgus darbību.¹ Savukārt, savstarpējās atzīšanas princips ir viens no vienotā tirgus darbības pamatprincipiem.² Labi funkcionējošs savstarpējās atzīšanas princips ir arī būtisks papildinājums noteikumu saskaņošanai Eiropas Savienības līmenī, jo īpaši, ņemot vērā, ka normatīvajam regulējumam attiecībā uz daudzām precēm ir gan saskaņoti, gan nesaskaņoti aspekti.³ Taču, lai arī kopš savstarpējās atzīšanas principa institūta pamatu formulēšanas Eiropas Savienības tiesībās ir pagājuši 40 gadi⁴, Eiropas Savienības institūcijas vēl joprojām strādā pie savstarpējās atzīšanas principa darbības attīstīšanas.

Eiropas Parlaments un Eiropas Savienības padome atzīstot, ka vēl aizvien pastāv vairākas problēmas saistībā ar savstarpējās atzīšanas principa nepareizu piemērošanu dalībvalstīs, 2008. gada 9. jūlijā pieņēmusi Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 764/2008⁵ (turpmāk – Regula Nr. 764/2008), kuras mērķis ir bijis stiprināt iekšējā tirgus darbību, uzlabojot preču brīvu aprīti⁶.

Nepilnus 11 gadus pēc Regulas Nr. 764/2008 pieņemšanas, atzīstot, ka neraugoties uz iepriekšminētās regulas pieņemšanu, vēl joprojām pastāv daudzas problēmas saistībā ar savstarpējā atzīšanas principa piemērošanu⁷, 2019. gada 19. martā ir pieņemta Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/515 par citā valstī likumīgi tirgotu preču savstarpēju atzīšanu un Regulas (EK) Nr. 764/2008 atcelšanu (turpmāk – Regula 2019/515). Jaunā regula stāsties spēkā 2020. gada 19. aprīlī.

Šāda Eiropas Savienības institūciju aktivitāte saistībā ar savstarpējās atzīšanas principu nepārprotami norāda uz fundamentālā vienotā tirgus principa aktualitāti arī 40 gadus pēc tā iedzīvināšanas Eiropas Savienības tiesību telpā.

¹ Schewe C. (zin. red.). Eiropas Savienības tiesības. II daļa. Materiālās tiesības. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 197. lpp.

² Bermann G. A., Goebel R. J., Davey W. J., Fox E. M. Cases and Materials on European Union Law. Third Edition. Minnesota: West Publishing Co., 2010, p. 495.

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/515 par citā dalībvalstī likumīgi tirgotu preču savstarpēju atzīšanu un Regulas (EK) Nr. 764/2008 atcelšanu. Pieņemta 19.03.2019. [29.03.2019. red.]

⁴ Šogad aprītejuši 40 gadi kopš Eiropas Savienības Tiesas 1979. gada 20. februāra sprieduma lietā C-120/78 *Rewe-Zentral AG v Bundesmonopolverwaltung für Branntwein*, kas ir viens fundamentālākajiem Eiropas Savienības Tiesas spriedumiem attiecībā uz preču brīvu aprīti Eiropas Savienības vienotajā tirgū.

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 764/2008, ar ko nosaka procedūras, lai dažus valstu tehniskos noteikumus piemērotu citā dalībvalstī likumīgi tirgotiem produktiem, un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 3052/95/EK. Pieņemta 09.07.2008. [13.08.2008. red.]

⁶ Ibid. 1. panta pirmā daļa.

⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/515 par citā dalībvalstī likumīgi tirgotu preču savstarpēju atzīšanu un Regulas (EK) Nr. 764/2008 atcelšanu. Pieņemta 19.03.2019. [29.03.2019. red.]

Savstarpējās atzīšanas principa kā tiesību institūta saturs vēl joprojām ir neskaidrs, un tā konkretizēšanu neveicina arī Eiropas Savienības Tiesas pasivitāte attiecībā uz savstarpējās atzīšanas principa un Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta nošķiršanu. Rezultātā, neesot pārliecībai par savstarpējās atzīšanas principa satura robežām, rodas sarežģītības izmantot savstarpējās atzīšanas principu kā patstāvīgu tiesību institūtu.

Darba mērķis ir noskaidrot savstarpējās atzīšanas principa un Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. un 36. panta mijiedarbību attiecībā uz preču brīvu apriti Eiropas Savienībā, kā arī noskaidrot savstarpējās atzīšanas principa piemērošanas amplitūdu preču brīvas aprites jomā.

Darba uzdevumi: izpētīt savstarpējās atzīšanas principa vēsturisko attīstību un nepieciešamības pamatojumu Eiropas Savienības tiesībās. Veikt izpēti un analizēt savstarpējās atzīšanas principa saturisko apjomu attiecībā pret Līguma par Eiropas Savienības Līguma 34. pantu. Tāpat, autora uzdevums ir izpētīt un sniegt savus priekšlikumus attiecībā uz savstarpējās atzīšanas principa pārkāpuma attaisnošanas kritērijiem.

Izmantotās metodes: darba izstrādē autors izmanto vēsturisko metodi, lai noskaidrotu savstarpējās atzīšanas principa sākotnējās nepieciešamības pamatojumu un principa attīstību, analītiskā metode, lai izpētītu tiesību literatūru, Eiropas Savienības Tiesas praksi un Eiropas Savienības institūciju skaidrojumus, attīstītu savstarpējās atzīšanas principa prezumpcijas pārkāpuma attaisnošanas procedūru. Tāpat izmantota deduktīvā un teleoloģiskā pētniecības metode, lai izprastu mijiedarbību starp savstarpējās atzīšanas principu un Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pantu.

Bakalaura darba pirmajā nodaļā tiek aplūkoti savstarpējās atzīšanas principa pirmsākumi Eiropas Savienības tiesībās. Tāpat, tiek skaidrota savstarpējās atzīšanas principa nepieciešamība un tā pamatojums.

Darba otrajā nodaļā tiek analizēta un skaidrota Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. un 36. panta mijiedarbība ar savstarpējās atzīšanas principu. Šajā nodaļā tiek pievērsta uzmanība savstarpējās atzīšanas principa kā patstāvīga tiesību institūta izvērtēšanai.

Trešajā daļā autors pievēršas savstarpējās atzīšanas principa pārkāpuma attaisnošanas procedūrai. Tiek nosaukti kritēriji pēc kuriem jāvērtē savstarpējās atzīšanas principa pārkāpums, kā arī tiek veikta kritēriju satura skaidrojums un analīze.

1. SAVSTARPĒJĀS ATZĪŠANAS PRINCIPA IZSCELSME UN BŪTĪBA

Savstarpējās atzīšanas principa⁸ saknes meklējamas Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā.⁹ 1979. gada 20. februāra spriedumā lietā *Rewe-Zentral AG v Bundesmonopolverwaltung für Branntwein* C-120/78 (turpmāk – *Cassis de dijon* lieta), Eiropas Savienības Tiesa lika pamatus savstarpējās atzīšanas principam.¹⁰ Šajā lietā, kas tika skatīta Eiropas Savienības Tiesā saistībā ar Francijas Republikā plaši pazīstamā *Cassis de dijon* alkoholiskā dzēriena nepielaišanu tirdzniecībai Vācijas Federatīvajā Republikā, tika veidotas fundamentālas atziņas uz kuru pamata laika gaitā ticis attīstīts savstarpējās atzīšanas princips. Ņemot vērā iepriekšminētās lietas faktiskos apstākļus, Eiropas Savienības Tiesa nonāca pie atziņas, ka dalībvalstis¹¹ nevar aizliegt tās teritorijā pārdot produktus, ko likumīgi tirgo kādā citā dalībvalstī, pat ja tie ir ražoti saskaņā ar tehniskajiem noteikumiem, kas atšķiras no noteikumiem, kas jāievēro attiecībā uz vietējiem produktiem.¹²

Savulaik Eiropas Savienības Tiesas lakoniski formulētais savstarpējās atzīšanas princips ir kļuvis par vienu no būtiskākajiem principiem preču brīvas aprites jomā Eiropas Savienībā. Precizējot un papildinot Eiropas Savienības tiesas judikatūrā nostiprināto savstarpējās atzīšanas principa formulējumu, var teikt, ka savstarpējās atzīšanas princips paredz, ka, neraugoties uz dažādu Eiropas Savienībā piemērotu valstu noteikumu tehniskajām atšķirībām, galamērķa dalībvalstis nedrīkst liegt tirgot to teritorijā ražojumus, uz kuriem neattiecas Eiropas Savienības saskaņošana un kurus likumīgi tirgo citā dalībvalstī, pat tad, ja

⁸ Savstarpējās atzīšanas princips dažādos literatūras avotos dažkārt mēdz tikts apzīmēts arī citādi, piemēram, *country of origin principle* jeb *izcelsmes valsts princips* (sīkāk sk.: Reich N., Goddard C., Vasiljeva L. *Understanding EU Law. Objectives, Principles and Methods of Community Law*. Antwerp: Intersentia, 2003, p. 98.-99.), *principle of the free movement of goods* jeb *brīvas preču aprites princips* (sīkāk sk.: Mathijsen P.S.R.F. *A Guide to European Union Law*. Eight Edition. London: Sweet & Maxwell, 2004, p. 176.-184.) vai *principle of tolerance* jeb *tolerances princips* (sīkāk sk.: Davies G. *Is Mutual Recognition an Alternative to Harmonisation: Lessons on Trade and Tolerance of Diversity from EU*. In: Ortino F., Bartels L. *Regional Trade Agreements and the WTO*. Oxford: Oxford University Press, 2006, p. 265.-280.). Lai arī šādu apzīmējumu lietošanai ir racionāls pamatojums, autors uzskata, ka attiecīgā principa apzīmēšana citādi, kā to sākotnēji darījusi Eiropas Savienības Tiesa ir nevajadzīga un rada nenoteiktību, tāpēc darbā izmantots jēdziens “savstarpējās atzīšanas princips”.

⁹ Steiner J., Woods L., Twigg-Flesner C. *EU Law*. Ninth Edition. New York: Oxford University Press Inc., 2006, p. 380; Pelkmans J. *Mutual Recognition in Goods and Services: an economic perspective*. European Network of Economic Policy Research Institutes. Working Paper No. 16, March 2003. p. 3. Pieejams: <https://www.files.ethz.ch/isn/110611/WP%20016.pdf> [aplūkots: 02.04.2019]

¹⁰ Craig P., de Burca G. *EU Law. Text, Cases, and Materials*. Fifth Edition. New York: Oxford University Press Inc., 2011, p. 649.

¹¹ Šā darba kontekstā ar Eiropas Savienības teritoriju un dalībvalstīm ir jāsaprot Eiropas Savienības dalībvalstis, Eiropas Ekonomikas zonas valstis un Turcija.

¹² EST 20.02.1979. spriedums lietā C-120/78 *Rewe-Zentral AG v Bundesmonopolverwaltung für Branntwein*.

tie ir ražoti saskaņā ar tādām tehniskajām un kvalitātes prasībām, kas atšķiras no prasībām, kurām jāatbilst vietējiem ražojumiem¹³.

Eiropas Savienības Tiesas spriedums *Cassis de dijon* lietā aprobežojās ar savstarpējās atzīšanas principa kodola izveidi un turpmāk, tas attīstījies galvenokārt Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā¹⁴, Eiropas Savienības institūciju izdotajos skaidrojumos¹⁵ un sekundārajos tiesību aktos¹⁶. Ar *Cassis de dijon* lietā formulētajām tiesas atziņām nav pietiekami, lai izprastu savstarpējās atzīšanas principa nepieciešamību un nozīmi brīvas preču aprites jomā Eiropas Savienībā, tādēļ, ir nepieciešams aplūkot gan turpmāko Eiropas Savienības tiesas judikatūru, Eiropas Savienības institūciju izdotos skaidrojumus, sekundāros tiesību aktus, kā arī tiesību literatūru, kurā analizēts savstarpējās atzīšanas princips.

Eiropas Savienības Tiesas atziņas attiecībā uz preču brīvu apriti *Cassis de Dijon* lietā, būtu vērtējamas kā sekas uz tajā laikā pastāvējušo problemātiku, kas izrietējusi gan no centieniem veikt pēc iespējas aktīvāku dalībvalstu tiesisko regulējumu tuvināšanu Eiropas Savienības līmenī, gan no Eiropas Ekonomiskās Kopienas dibināšanas līguma normu piemērošanas problemātikas, kas pazīstama arī kā “preču brīvas aprites trilemma”.

Preču brīvas aprites trilemmas pamatā ir Eiropas Ekonomiskās Kopienas dibināšanas līguma 28., 30. un 95. pants¹⁷. Savstarpējās atzīšanas princips kā juridisks instruments tika

¹³ Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un rūpniecības direktorāts. Preču brīva aprite – Rokasgrāmata par to Līguma noteikumu piemērošanu, kas reglamentē preču brīvu apriti. Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2010, 15. lpp.

¹⁴ Sīkāk sk.: EST 22.10.1998. spriedums lietā C-184/96 *Commission v France*; EST 16.12.1980. spriedums lietā C-27/80 *Criminal proceedings against Anton Adriaan Fietje*; EST 10.11.1982. spriedums lietā C-261/81 *Walter Rau Lebensmittelwerke v De Smedt PVBA*; EST 06.07.1995 spriedums lietā C-470/93 *Verein gegen Unwesen in Handel und Gewerbe Köln e.V. v Mars GmbH*; EST 12.03.1987. spriedums lietā C-178/84 *Commission of the European Communities v Federal Republic of Germany*; EST 05.02.2004 spriedums lietā C-95/01 *Criminal proceedings against John Greenham and Léonard Abel*.

¹⁵ Sīkāk sk.: Commission of the European Communities. Completing the internal market. White Paper from the Commission to the European Council. Milan 28-29 June 1985. Pieejams: http://aei.pitt.edu/1113/1/internal_market_wp_COM_85_310.pdf [aplūkots: 08.05.2019].; Eiropas Komisijas darba dokuments. Norādījumi. Jēdziens “likumīgi tirgots” Savstarpējās atzīšanas regulā (EK) Nr. 764/2008. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013DC0592&from=LV> [aplūkots 08.05.2019]; Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un Rūpniecības Ģenerāldirektorāts. Pamatnostādnes “Savstarpējās atzīšanas regulas piemērošana narkotiskām un psihotropām vielām”. Pieejams: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/5821/attachments/1/translations/lv/renditions/native> [aplūkots: 08.05.2019]

¹⁶ Sīkāk sk.: Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 764/2008, ar ko nosaka procedūras, lai dažus valstu tehniskos noteikumus piemērotu citā dalībvalstī likumīgi tirgotiem produktiem, un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 3052/95/EK. Pieņemta 09.07.2008 [13.08.2008. red.]; Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/515 par citā valstī likumīgi tirgotu preču savstarpēju atzīšanu un Regulas (EK) Nr. 764/2008 atcelšanu. Pieņemta 19.03.2019. [29.03.2019. red.]

¹⁷ Autors uzskata, ka skaidrības labad, nepieciešams paskaidrot, ka brīdī, kad tika apzināta “preču brīvas aprites trilemmas” problemātika, spēkā esošs bija Eiropas Ekonomiskās Kopienas dibināšanas līguma teksts. Līdz ar Māstrihtas līguma spēkā stāšanos Eiropas Ekonomiskās Kopienas dibināšanas līgums mainīja nosaukumu uz Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu, bet vēlāk ar Lisabonas līgumu tika pieņemts lēmums mainīt Eiropas Kopienas dibināšanas līguma nosaukumu pret Līgumu par Eiropas Savienības darbību. Šā darba kontekstā tam ir nozīme tiktāl, ciktāl tas skar normatīvajā aktā ietverto pantu numerāciju atšķirības. Pantu saturs visos trīs iepriekšminētajos normatīvajos aktos pēc būtības nav skarts, taču uzmanība jāpievērš atšķirīgajam pantu

izveidots tādējādi, lai mazinātu spriedzi, problēmas un neapmierinātību, kas izrietējusi no preču “brīvas aprites trilemmas” pastāvēšanas.¹⁸ Tādējādi, savstarpējās atzīšanas principam tā pirmsākumos bija gan liela politiskā, gan juridiskā nozīme.

Lai izprastu “preču brīvas aprites trilemmas” būtību, kas ir pamatā savstarpējās atzīšanas principa izveidei, nepieciešams iepazīt trilemmā iesaistītās tiesību normas un identificēt to, kāpēc šo pantu starpā sākotnēji pastāvējušas problēmas.

Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pants¹⁹ paredz, ka dalībvalstu starpā ir aizliegti importa kvantitatīvie ierobežojumi un pasākumi ar līdzvērtīgu iedarbību. Ar pasākumiem, kam ir kvantitatīvajiem ierobežojumiem līdzvērtīga iedarbība, saprotami jebkuri tirdzniecības noteikumi, kas var tieši vai netieši, faktiski vai iespējami traucēt iekšējā tirgus darbību.²⁰ Savukārt 36. pantā²¹ paredzēti importa, eksporta un tranzīta aizliegumu un ierobežojumu pārkāpumu attaisnojuma pamati, līdz ar to nosakot to, kādi attaisnojumi ir iespējami gadījumā, ja tiek pārkāpts 34. pantā noteiktais preču brīvas aprites šķēršļa piemērošanas aizliegums. Taču, saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu²², lai tiktu sasniegti vienotā tirgus mērķi, Eiropas Parlaments un Padome paredz pasākumus, lai tuvinātu dalībvalstu normatīvos vai administratīvos aktus, kuri attiecas uz iekšējā tirgus izveidi un darbību. Vēl jo vairāk, tiesību aktu tuvināšanai ir īpaša nozīme, kad ir nepieciešams novērst šķēršļus ekonomisko pamatbrīvību īstenošanai²³, tajā skaitā, preču brīvai aprītei. Tādējādi pamatota varēja šķist vēlme veikt aiz vien aktīvāku dalībvalstu tiesību aktu harmonizēšanu, lai iespējami vairāk mazinātu šķēršļus preču brīvas aprites jomā. Teorētiski, tas nozīmēja, ka, jo aktīvāk tika veikta nacionālo tiesisko regulējumu harmonizācija, jo mazāk šķēršļu preču brīvai aprītei vienotā tirgus telpā.

“Preču brīvas aprites trilemmas” problemātika izpaudās tā, ka Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pants²⁴ nevarēja tikt piemērots patstāvīgi, jo tādējādi dalībvalstis faktiski zaudētu spēju patstāvīgi normatīvi regulēt tiesību jautājums, kas skar preču brīvu aprīti. Arī

izvietojumam, tāpēc, turpmāk autors nepieciešamības gadījumā atsauksies uz pantu numerāciju atbilstoši Līgumam par Eiropas Savienības darbību, tādā veidā padarot skaidrāku darba teksta struktūru.

¹⁸ Pelkmans J. Mutual Recognition: economic and regulatory logic in goods and services. Bruges European Economic Research (BEER) Papers, 2012, Nr.24, p. 6. Pieejams: <http://aei.pitt.edu/58617/> [aplūkots: 03.04.2019]

¹⁹ Līgums par Eiropas Savienības darbību. Parakstīts Romā 25.03.1957. [26.10.2012. red.] Saskaņā ar Lisabonas līguma 2. panta pirmo apakšpunktu ir noteikts, ka Eiropas Kopienas dibināšanas līguma nosaukumu aizstāj ar nosaukumu “Līgums par Eiropas Savienības darbību”. Tā kā šobrīd spēkā esošā Līguma par Eiropas Savienības darbību versija faktiski ir konsolidēta Romas līguma versija, turpmāk darbā kā Līguma par Eiropas Savienības darbību parakstīšanas datums tiks minēts 1957. gada 25. marts, kas ir Romas līguma parakstīšanas datums.

²⁰ EST 11.07.1974. sprieduma lietā C-8/74 *Procureur du Roi v Benoît and Gustave Dassonville*

²¹ Līgums par Eiropas Savienības darbību, 36. pants. Parakstīts Romā 25.03.1957. [26.10.2012. red.]

²² Ibid. 114. pants.

²³ Schewe C. (zin. red.), 2016, 347. lpp.

²⁴ Līgums par Eiropas Savienības darbību. Parakstīts Romā 25.03.1957. [26.10.2012. red.]

Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pants²⁵ nevarēja būt risinājums 34. panta²⁶ pārāk plašajam tvērumam. 36. pantā paredzētie preču brīvas aprites pārkāpuma attaisnojumi bez konkrēti noteiktām robežām padarītu vienotā tirgus ideju par izsmieklu, kurā pastāvētu ievērojams skaits nepilnību. Visbeidzot, arī Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pants²⁷ nebūt nebija panaceja, jo pēc būtības tas paredzēja vērīgu, smagnēju un ilglaicīgu kopēja regulatīvā režīma veidošanu Eiropas Savienībā, kas defakto veidotu centralizāciju²⁸, ar ko lielākā daļa no dalībvalstīm visticamāk nekādā mērā nebūtu apmierināta.

Nepieciešams uzsvērt, ka savstarpējās atzīšanas princips neaizvieto nevienu no Līguma par Eiropas Savienības darbību normām. Savstarpējās atzīšanas princips darbojas kā “preču brīvas aprites trilemmā” iesaistīto Līguma par Eiropas Savienības darbību pantu savstarpējais tuvinātājs. Savstarpējā atzīšanas principa mērķis ir pēc iespējas tuvināt attiecīgos trīs Līguma par Eiropas Savienības darbību pantus, lai tādā veidā mazinātu atrautību starp pantiem.

Savstarpējās atzīšanas princips mazina nepieciešamību pēc tiesību normu harmonizēšanas nesamērīgā apjomā, tajā pašā laikā paredzot priekšrakstu dalībvalstu rīcībai preču brīvas aprites jomā, lai pēc iespējas mazinātu dalībvalstu starpā noteiktos šķēršļus preču brīvai aprītei iekšējā tirgū. Tādā veidā tiek panākts efekts, kas nodrošina brīvu preču apriti iekšējā tirgū bez pārlieku lielas normatīvo aktu saskaņošanas nepieciešamības. Līdz ar to, dalībvalstīm vēl joprojām pastāv iespēja pieņemt nacionālos normatīvos aktus attiecībā uz dažādām prasībām precēm, kas tiek laistas apgrozībā, turklāt netiek veicināta regulējuma centralizācija, kas neapmierinātu dalībvalstis.

Ņemot vērā iepriekšminēto var secināt, ka caur savstarpējās atzīšanas principu tiek ievērotas gan dalībvalstu intereses saglabāt savas suverēnās tiesības, nepieciešamības gadījumā, pieņemt normatīvus aktus attiecībā uz prasībām precēm, no vienas puses, un tiek ievērotas arī Eiropas Savienības, kā dalībvalstu kopuma intereses, pēc iespējas mazināt barjeras, kas kavē preču apgrozību vienotajā tirgū.

Attiecībā uz savstarpējās atzīšanas principu kā Eiropas Savienības dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanas instrumentu, tiesību literatūrā minēts, ka savstarpējās atzīšanas princips stiprina tirdzniecību dalībvalstu starpā, kā rezultātā tiek radīti apstākļi, ka dalībvalstis pašas sāk tuvināt nacionālos tiesību aktus.²⁹ Taču jāmin, ka šāds apgalvojums varētu būt ne līdz galam precīzs, jo savstarpējās atzīšanas principa veiksmīgas funkcionēšanas rezultātā, dalībvalstīm

²⁵ Ibid. 36. pants.

²⁶ Ibid. 34. pants.

²⁷ Līgums par Eiropas Savienības darbību. Parakstīts Romā 25.03.1957. [26.10.2012. red.]

²⁸ Pelkmans J. 2012, p. 6. Pieejams: <http://aei.pitt.edu/58617/> [aplūkots: 03.04.2019]

²⁹ Schewe C. (zin. red.), 2016, 361. lpp.

nebūtu vajadzība tuvināt tiesību aktus attiecībā uz dažādām tehniskām prasībām precēm, kas atrodas brīvā aprītē Eiropas Savienībā.

Savstarpējās atzīšanas princips drīzāk paredz to, ka dalībvalstis savstarpēji atzīst citu dalībvalstu nacionālo tiesību regulējuma atšķirības attiecībā uz tehniskiem noteikumiem precēm, taču nepieciešamības gadījumā, patur tiesības noteikt stingrākas tehniskās prasības pamatojot to ar kādu no preču brīvas aprites pārkāpuma attaisnojumiem.

Nevar noliegt, ka savstarpējās atzīšanas princips varētu veicināt dalībvalstu nacionālo tiesību aktu tuvināšanos, bet tiesību aktu tuvināšana dalībvalstu starpā nav savstarpējās atzīšanas principa pašmērķis, jo galvenais tā uzdevums ir nodrošināt efektīvu vienotā tirgus darbību un novērst brīvas preču aprites šķēršļus, kas izriet no nepamatotām dalībvalstu tiesiskā regulējuma prasībām.

Līdzīgi kā Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pants, arī savstarpējās atzīšanas princips nav absolūts. Dalībvalstis drīkst ierobežot tādu preču tirdzniecību, ko likumīgi tirgo kādā citā dalībvalstī, ja šādi ierobežojumi ir pamatoti ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā minētajiem apsvērumiem³⁰ vai citiem “*sevišķi svarīgiem sabiedrības interešu iemesliem*”, kas atzīti Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā.³¹ Attaisnojumi attiecībā uz savstarpējās atzīšanas principā noteikto aizliegumu piemērot tehniskos noteikumus citās dalībvalstīs likumīgi ražotiem vai tirgotiem produktiem, ir noteikti Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā, kā arī attaisnojumi, kuri ir atzīti Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā³², pazīstama arī klasifikācija rakstītajos (Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā *expressis verbis* noteiktie attaisnojumi) un nerakstītajos³³ (“*sevišķi svarīgi iemesli saistībā ar sabiedrības interesēm*” jeb “*obligātās prasības*” (“*mandatory requirements*”)) preču brīvas aprites ierobežojumu attaisnojumus.

³⁰ EST 26.06.1980. sprieduma lietā C-788/79 *Criminal proceedings against Herbert Gilli and Paul Andres*

³¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/515 par citā dalībvalstī likumīgi tirgotu preču savstarpēju atzīšanu un Regulas (EK) Nr. 764/2008 atcelšanu, preambulas ceturrtā daļa. Pieņemta 19.03.2019. [29.03.2019. red.]

³² Arī ideja par to, ka paralēli līdz ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā noteiktajiem preču brīvas aprites ierobežojuma attaisnojumiem, pastāv vēl cita veida attaisnojumi, tikusi attīstīta *Cassis de dijón* lietā (sīkāk sk.: Horspool M., Humphreys M., Harris S., Malcom R. *European Union Law. Fourth Edition.* New York: Oxford University Press, 2006, 319. p.). Spriedumā *Cassis de dijón* lietā tika atzīts, ka šķēršļi, ko valstu tiesību aktu atšķirības konkrētās produkcijas pārdošanā rada preču aprītei Kopienas iekšienē, ir jāakceptē tādā mērā, kādā šīs tiesību normas var atzīt par nepieciešamām tādu obligāto prasību izpildei, kas saistītas ar nodokļu kontroles efektivitāti, sabiedrības veselības un patērētāju aizsardzību, kā arī tirdzniecības darījumu godīgumu (EST 20.02.1979. spriedums lietā C-120/78 *Rewe-Zentral AG v Bundesmonopolverwaltung für Branntwein*, para. 8). Šāda pieeja ierobežojuma attaisnošanai ir saukta par *rule of reason* koncepciju, kas cita starpā aizgūta no Amerikas Savienoto Valstu konkurences tiesību regulējuma (sīkāk sk.: Steiner J., Woods L., Twigg-Flesner C. 2006, p. 378.). Attaisnojumi, kas izriet no *sevišķi svarīgu iemeslu saistībā ar sabiedrības interesēm* jeb *obligātu prasību* jēdziena ir piemērojami tikai tajos gadījumos, kad preču brīvas aprites šķērslis nav diskriminējošs (Lianos I. In *Memoriam Keck: the reformation of the EU law on the free movement of goods.* *European Law review*, 2015, 40(2), p. 225.-248.). Nerakstīto attaisnojumu uzskaitījums nav izsmēlošs un faktiski, būtisku sabiedrības interešu jēdziens būtu vērtējams kā ģenerālklausula (Horspool M., Humphreys M., Harris S., Malcom R. 2006, 320. p.).

³³ Schewe C. (zin. red.), 2016, 227. lpp.

Tiesību literatūrā savstarpējās atzīšanas princips nesaskaņotajā jomā tiek aplūkots gan kā vispārēja norma, gan izņēmums:

1) vispārēja norma, kas paredz, ka, neraugoties uz to, ka galamērķa dalībvalstī pastāv savi tehniskie noteikumi, citā dalībvalstī likumīgi ražotām vai tirgotām precēm ir pamattiesības uz brīvu apriti, ko nodrošina Līgums par Eiropas Savienības darbību;

2) izņēmums, kas paredz, ka citā dalībvalstī likumīgi ražotām vai tirgotām precēm nav šādu tiesību, ja galamērķa dalībvalsts var pierādīt, ka tai ir svarīgi attiecīgajām precēm piemērot savus tehnisko noteikumus, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā minētajiem apsvērumiem vai Tiesas praksē izstrādātajām obligātajām prasībām, un atbilstoši samērīguma principam.³⁴

Taču, ņemot vērā sākotnējo savstarpējās atzīšanas principa gan politisko, gan juridisko nozīmi, autors uzskata, ka visaptveroši savstarpējās atzīšanas principu var iedalīt un aplūkot arī šaurākā un plašākā izpratnē, proti:

1) savstarpējās atzīšanas princips plašākā nozīmē ir Eiropas Savienības politikas īstenošanas instruments dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanas jomā³⁵

2) savstarpējās atzīšanas princips šaurākā nozīmē vispārēja prezumpcija un izņēmums.

Savstarpējās atzīšanas princips kā Eiropas Savienības politikas īstenošanas instruments ir nozīmīgs tādā ziņā, ka tas veicina vienotā tirgus darbību “nojaucot” robežas starp dalībvalstu tirgiem. Tas izpaužas tādā veidā, ka saskaņā ar savstarpējās atzīšanas principu, dalībvalstīm ir jāatzīst citu dalībvalstu nacionālo normatīvo aktu regulējums attiecībā uz precēm, kas atrodas brīvā apgrozībā Eiropas Savienībā. Faktiski, veidojas situācija, kurā notiek dalībvalstu nacionālo normatīvo regulējumu tuvināšana, neveicot smagnējo un dārgo normatīvo aktu harmonizāciju Eiropas Savienības līmenī izdodot sekundāros tiesību aktus.

Savstarpējās atzīšanas princips šaurākā nozīmē, kā vispārēja prezumpcija³⁶, paredz, ka preces, kas ir likumīgā apgrozībā vienā dalībvalstī, nevar tikt aizliegtas citas dalībvalsts teritorijā saskaņā ar tehniskiem noteikumiem, kas atšķiras no noteikumiem, kas jāievēro attiecībā uz vietējām precēm.³⁷ Šāda vispārējā prezumpcija darbojas kā preventīvs līdzeklis, kas aizliedz dalībvalstīm savā starpā piemērot tehniskus šķēršļus, precēm, kas tiek importētas no citām dalībvalstīm. Tomēr, savstarpējās atzīšanas princips neaizliedz noteikt stingrākas prasības tām precēm, kas tiek ražotas iekšzemē.

³⁴ Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un rūpniecības direktorāts. 2010, 15. lpp.

³⁵ Steiner J., Woods L., Twigg-Flesner C. 2006, p. 334.

³⁶ Savstarpējās atzīšanas princips kā vispārēja prezumpcija minēta arī dažādos tiesību literatūras avotos (sk. arī: Horspool M., Humphreys M., Harris S., Malcom R. 2006, p. 324).

³⁷ Schewe C. (zin. red.), 2016, 351. lpp.

Savstarpējās atzīšanas princips šaurākā nozīmē, kā izņēmums, paredz, ka citā dalībvalstī likumīgi tirgotām precēm nav tiesības uz preču brīvu apriti, ja gala mērķa dalībvalsts var pierādīt, ka tai ir svarīgi attiecīgajām precēm piemērot savus tehnisko noteikumus, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā minētajiem apsvērumiem vai Tiesas praksē izstrādātajām “*obligātajām prasībām*” jeb “*sevišķi svarīgiem iemesliem saistībā ar sabiedrības interesēm*”, un atbilstoši samērīguma principam. Savstarpējās atzīšanas princips nav absolūts. Tā pārkāpšanas gadījumā ir paredzēta attaisnošanas procedūra, kurā pierādījuma nasta balstās uz tās dalībvalsts pleciem, kura likusi šķērsli kādā no dalībvalstī likumīgi tirgotu preču brīvai aprītei Eiropas Savienības telpā.

Šāds iedalījums palīdz sistemizēt savstarpējās atzīšanas principa darbības jomas un palīdzēs izprast savstarpējās atzīšanas principa piemērošanas un tā pārkāpuma attaisnošanas procedūru. No iepriekš minētā, secināms, ka savstarpējās atzīšanas princips, kā juridisks instruments ir piemērojams tikai tā šaurākā izpratnē.

2. SAVSTARPĒJĀS ATZĪŠANAS PRINCIPA UN LĪGUMA PAR EIROPAS SAVIENĪBAS DARBĪBU 34. PANTA MIJIEDARBĪBA

Tā kā saskaņā ar savstarpējās atzīšanas principu dalībvalstīm tiek aizliegts piemērot “tehniskus noteikumus” precēm, kas atrodas brīvā apgrozībā iekšējā tirgū, “tehnisks noteikums” būtu jāatzīst par tādu dalībvalsts īstenotu pasākumu, kas saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta regulējumu, ir viens no gadījumiem, kuru aptver pasākumi ar kvantitatīvajiem ierobežojumiem līdzvērtīgu iedarbību.

Šīs nodaļas mērķis ir noskaidrot to, vai gadījums, kad dalībvalsts piemēro “tehnisku noteikumu” precei, kā rezultātā tiek traucēta preču brīva aprīte starp dalībvalstīm, ir atzīstams par Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta vai savstarpējās atzīšanas principa pārkāpumu. Gadījumā, ja šāda dalībvalsts rīcība ir atzīstama par savstarpējās atzīšanas principa pārkāpumu, vai varam runāt par savstarpējās atzīšanas principu kā par patstāvīgi piemērojamu tiesisku instrumentu, kas var kalpot ne tikai kā deklaratīvs vienotā tirgus princips.

Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta un savstarpējās atzīšanas principa mijiedarbības izprašana, pirmkārt, ļautu iesviest teorētisku skaidrību, kādos gadījumos un kā ir piemērojams katrs no tiesiskajiem instrumentiem. Otrkārt, teorētiskā skaidrība atvieglotu šo divu tiesisko instrumentu praktiskās piemērošanas noteiktību.

Pirmšķietami varētu rasties grūtības nošķirt Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta saturu no savstarpējās atzīšanas principa, jo abi minētie ir vērsti uz preču brīvas aprītes nodrošināšanu un paredz pēc iespējas samazināt šķēršļus, kas varētu ierobežot šādas brīvības izpausmi.

No Eiropas Savienības Tiesas judikatūras³⁸ izriet, ka Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pantā noteiktais aizliegums attiecībā uz importa kvantitatīvajiem ierobežojumiem un citiem pasākumiem ar līdzvērtīgu iedarbību dalībvalstu starpā, attiecas uz tādiem dalībvalstu nacionālajiem normatīvajiem regulējumiem:

- 1) kas ir diskriminējoši attiecībā uz importētām precēm;
- 2) kas nosaka nediskriminējošus noteikumus no kuriem izriet noteiktas prasības attiecībā uz precēm (prasības, kas tiek vienlīdzīgi attiecinātas gan un iekšzemē ražotām precēm, gan precēm, kas dalībvalstī tiek importētas);

³⁸ Skat.: EST 10.02.2009 spriedums lietā C-110/05 *Commission v Italy*; EST 04.06.2009. spriedums lietā C-142/05 *Åklagaren v Percy Mickelsson and Joakim Roos*.

3) kas citādi kavē vai pilnībā liedz importēto preču piekļuvi gala mērķa dalībvalsts tirgum^{39, 40}.

Šajā sakarā, lai labāk veicinātu izpratni par savstarpējās atzīšanas principa un Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta mijiedarbību, nepieciešams iepazīties ar Eiropas Savienības tiesas atziņām lietā C-110/05 *Eiropas Kopienu Komisija pret Itālijas Republiku* (turpmāk – lieta *Komisija pret Itāliju*). Eiropas Savienības tiesa lietā *Komisija pret Itāliju*, paudusi atziņu, ka no patstāvīgās judikatūras izriet, ka Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pants atspoguļo pienākumu ievērot citās dalībvalstīs saražotu un tirgotu preču diskriminācijas aizlieguma un savstarpējās atzīšanas principus, kā arī nodrošināt Kopienas precēm brīvu pieeju valstu tirgiem.

Šāda Eiropas Savienības Tiesas atziņa ļauj secināt, ka savstarpējās atzīšanas princips ir tikai viens no principiem, kuru ir pienākums ievērot piemērojot Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pantu. Tomēr tiesas atziņa neļauj secināt, ka Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pants būtu saturiski plašāks par savstarpējo atzīšanas principu, jo kā jau iepriekš skaidrots, savstarpējās atzīšanas princips pēc būtības tuvina trīs fundamentālas Līguma par Eiropas Savienības darbību tiesību normas. Tāpēc, savstarpējās atzīšanas principam nevajadzētu tikt uztvertam kā vienam no Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta piemērošanas priekšnoteikumiem, taču tā pareizas piemērošanas gadījumos, kad savstarpējās atzīšanas princips ir attiecināms, aptver arī savstarpējās atzīšanas principa noteikumu ievērošanu.

Tāpat būtu jāmin, ka savstarpējās atzīšanas principa piemērošana ir grūti iedomājama, neņemot vērā Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pantu. Jo tieši šis pants paredz aizliegumu dalībvalstu starpā īstenot kvantitatīvos ierobežojumus un citus pasākumus ar līdzvērtīgu iedarbību, kas ir pamatā arī savstarpējās atzīšanas principa prezumpcijai.

Eiropas Savienības tiesa lietā *Komisija pret Itāliju* skaidrojusi, ka, ja valstu tiesību akti nav saskaņoti, respektīvi – preču aprīte norisinās neharmonizētā tiesību jomā, preču brīvas aprītes šķēršļi, kas rodas, precēm no citām dalībvalstīm, kur tās likumīgi ražotas vai tirgotas, piemērojot noteikumus par prasībām, kurām šīm precēm jāatbilst, pat ja šie noteikumi vienādi attiecas uz visām precēm, ir pasākumi ar kvantitatīviem ierobežojumiem līdzvērtīgu iedarbību.

³⁹ tajā skaitā, piemēram, tādi šķēršļi, kas attiecas uz pārdošanas kārtību, turklāt ir diskriminējoši (sk. arī: Chalmers D., Hadjiemmanuil C., Monti G., Tomkins A. *European Union Law. Text and Materials*. New York: Cambridge University Press, 2006, p. 683.; Bermann G. A., Goebel R. J., Davey W. J., Fox E. M. 2010, p. 499.).

⁴⁰ Craig P., de Burca G. 2011, p. 662.; Chalmers D., Monti G. *European Union Law. Text and Materials. Updating Supplement*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008, p. 106.-107.; EST 14.09.2006. spriedums apvienotajās lietās C-158/04 un C-159/04 *Alfa Vita Vassilopoulos AE and Carrefour Marinopoulos AE v Elliniko Dimosio and Nomarchiaki Aftodioikisi Ioanninon*, Opinion of Mr Advocate General Poiares Maduro delivered on 30 March 2006.

Tādējādi nepārprotami tiek norādīts uz to, ka Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pantā minētie “pasākumi ar līdzvērtīgu iedarbību” pilnībā aptver arī jēdzienu “tehniskie noteikumi”, kuru piemērošanas aizliegumu dalībvalstu starpā paredz savstarpējās atzīšanas princips.

Šī Tiesas atziņa norāda uz ciešo savstarpējās atzīšanas principa un LESD 34. panta sasaisti. Proti, aizliegums dalībvalstu starpā īstenot “pasākumus ar kvantitatīvajiem ierobežojumiem līdzvērtīgu iedarbību”, kas ietverts Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pantā aptver arī savstarpējās atzīšanas principa pamatideju – novērst to, ka precei, kura jau tiek likumīgi tirgota citā Eiropas Savienības dalībvalstī, tiek liegta pieeja kādam no citas Eiropas Savienības dalībvalsts tirgum, pat ja attiecīgā prece ir ražota saskaņā ar prasībām, kas atšķiras no galamērķa dalībvalsts prasībām (tehniskajiem noteikumiem).

Arī tiesību literatūrā tiek atzīts, ka “tehnisko noteikumu” piemērošana precēm, kas likumīgi tiek tirgotas dalībvalstī un tiek importētas uz citu dalībvalsti, ir preču brīvas aprites šķērslis un “pasākums ar kvantitatīviem ierobežojumiem līdzvērtīgu iedarbību” atbilstoši Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pantam. Turklāt, ir svarīgi veikt šādu valstu īstenoto pasākumu pārbaudi, jo pretējā gadījumā varētu tikt nopietni apdraudēta vienotā tirgus darbība.

Arī Eiropas Savienības Tiesas 1993. gada 24. novembra spriedumā apvienotajās lietās C-267/91 un C-268/91 *Criminal proceedings against Bernhard Keck and Daniel Mithouard* (turpmāk – spriedums lietā *Criminal proceedings against Bernhard Keck and Daniel Mithouard*), tiek atzīts, ka apstākļos, kad tiesību akti nav saskaņoti, preču brīvas aprites šķēršļi, ko rada tādu normu piemērošana citā dalībvalstī likumīgi ražotām un tirgotām precēm, kurās attiecībā uz šīm precēm izvirzītas konkrētas prasības (piemēram, attiecībā uz nosaukumu, formu, izmēru, svaru, sastāvu, noformējumu, marķējumu, iepakojumu), ir pasākumi ar līdzvērtīgu iedarbību, kas aizliegti ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pantu. Tā tas ir pat tad, ja attiecīgie tiesību akti ir vienādi piemērojami visiem ražojumiem.⁴¹

Šāda Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta satura konkretizēšana ļauj secināt, ka savstarpējās atzīšanas princips saturiski ir ietverts Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta darbības jomā. Tas nozīmē, ka savstarpējās atzīšanas princips nevar tikt aplūkots kā pilnībā autonomas tiesisks instruments, bet gan kā Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta piemērošanas palīgīdzeklis.

Uz savstarpējās atzīšanas principu kā Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta sastāvdaļu norāda arī tā sauktā “*Keck formula*”⁴², kas iedibināta tajā pašā Eiropas Savienības spriedumā lietā *Criminal proceedings against Bernhard Keck and Daniel Mithouard*. “*Keck*

⁴¹ EST 24.11.1993. spriedums apvienotajās lietās C-267/91 un C-268/91 *Criminal proceedings against Bernhard Keck and Daniel Mithouard*

⁴² Ibid.

formula” paredz preču brīvas aprites šķēršļa (pasākuma ar kvantitatīvajiem ierobežojumiem līdzvērtīgu iedarbību) atbilstības izvērtēšanu Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pantam.

Izvērtējot preču brīvas aprites šķēršļa atbilstību Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pantam saskaņā ar “*Keck formulu*”, ir nepieciešams nošķirt to, vai šķērslis attiecas uz precī (noteikumi attiecībā uz preces fiziskajām pazīmēm) vai preču pārdošanas kārtību.⁴³ Savstarpējās atzīšanas principa prezumpcija attiecas tikai uz tādiem šķēršļiem, kas izvirza prasības attiecībā uz precēm jeb preču fiziskajām pazīmēm. Turklāt, tādiem šķēršļiem, kas pēc nav diskriminējoši, jo attiecas vienādi gan uz gala mērķa dalībvalstī importētajām precēm, gan attiecīgajā valstī ražotajām precēm.⁴⁴ Kā jau noskaidrots iepriekš, Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā ir nostiprināta atziņa, ka nediskriminējoši preču brīvas aprites šķēršļi attiecībā uz precēm jeb preču fiziskajām prasībām neapšaubāmi ietilpst Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta vispārējā aizlieguma tvērumā.

Faktiski, tas norāda uz to, ka Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta piemērošanu daļā par tāda preču brīvas aprites šķērslī, kas paredz nediskriminējošas prasības attiecībā uz precī jeb preces fiziskajām pazīmēm, regulē savstarpējās atzīšanas princips. Līdzīga pieeja pausta arī tiesību literatūrā, proti, dalībvalsts noteikumi, kas attiecas uz precēm (tajā skaitā to marķējumiem un iepakojumiem) ir jāizvērtē atbilstoši *Cassis de dijon* lietā noteiktajai imperatīvo valsts interešu analīzei.⁴⁵

No iepriekšminētā varam secināt, ka savstarpējās atzīšanas princips, tā šaurākajā nozīmē, izriet no Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta. Tas palīdz konkretizēt plašo Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pantu⁴⁶ un piemērot to sistēmiski.

Nemot vērā iepriekšminēto, Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pants ir piemērojams caur savstarpējās atzīšanas principu, kad preču brīvas aprites šķērslis:

- 1) ir nediskriminējošs (vērstis vienlīdzīgi kā pret precēm, kas tiek importētas gala mērķa dalībvalstī, tā arī pret precēm, kas tiek ražotas attiecīgajā valstī);
- 2) ir noteikts ar tehniskiem noteikumiem attiecībā pret precī jeb preces fiziskajām īpašībām.

Atšķirībā no citiem preču brīvas aprites šķēršļiem⁴⁷, kas aizliegti saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pantu, dalībvalsts noteikta tehniska noteikuma attaisnošanai ir

⁴³ Sk.: Reich N., Goddard C., Vasiljeva L. 2003, p. 100.-101.

⁴⁴ Snell J. Goods and Services in EC Law. A study of the Relationship Between the Freedoms. New York: Oxford University Press, 2002, p. 55.

⁴⁵ Bermann G. A., Goebel R. J., Davey W. J., Fox E. M. 2010, p. 499.

⁴⁶ Līgums par Eiropas Savienības darbību. Parakstīts Romā 25.03.1957. [26.10.2012. red.]

⁴⁷ Diskriminējošus šķēršļus attiecībā uz precēm jeb preču fiziskām īpašībām un pārdošanas kārtību var attaisnot tikai pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantu (Craig P., de Burca G. 2011, p. 668.).

paredzēti vairāk attaisnojumu pamati, proti, gan Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā *expressis verbis* noteiktie attaisnojumi, gan Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā nostiprinātie attaisnojumi, kas izriet no “*sevišķi svarīgu iemeslu saistībā ar sabiedrības interesēm*” jēdziena. Līdz ar to, savstarpējās atzīšanas principa pārkāpuma attaisnošanai ir paredzēta īpaša attaisnošanas procedūra.

Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, var secināt, ka savstarpējās atzīšanas princips atrodas nepārtrauktā mijiedarbībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pantu. Savstarpējās atzīšanas princips ir daļa no Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta, kas tiek piemērota gadījumos, kad konstatētais preču brīvas aprites šķērslis ir nediskriminējošs un attiecas vienlīdzīgi kā pret gala mērķa dalībvalstī importētām precēm, tā arī pret iekšzemē ražotām precēm, kā arī šķērslis ir vērsts attiecībā uz precī jeb preces fiziskajām īpašībām.

3. SAVSTARPĒJĀS ATZĪŠANAS PRINCIPA PĀRKĀPUMA ATTAISNOŠANAS METODOLOĢIJA PREČU BRĪVAS APRITES IEROBEŽOJUMA GADĪJUMĀ

3.1. Kritēriji savstarpējās atzīšanas principa pārkāpuma attaisnošanai

No brīža, kad dalībvalsts noteikts preču brīvas aprites šķērslis (tehnisks noteikums) pārkāpj savstarpējās atzīšanas principa prezumpciju (vispārējo normu), savstarpējās atzīšanas princips sāk darboties kā izņēmums, kas paredz, ka citā dalībvalstī likumīgi ražotām vai tirgotām precēm nav tiesību uz brīvu pieeju gala mērķa dalībvalsts tirgum, ja gala mērķa dalībvalsts var pierādīt, ka tai ir nepieciešams attiecīgajām precēm piemērot savus tehniskos noteikumus.

Lai savstarpējās atzīšanas principa pārkāpuma gadījumā, tā attaisnošana varētu tikt veikta pareizi, kā arī, lai uzlabotu juridisko noteiktību savstarpējās atzīšanas principa pārkāpuma konstatēšanā, ir nepieciešami skaidri noteikti kritēriji, pēc kuriem vadoties, var tikt izvērtēta savstarpējās atzīšanas principa pārkāpuma attaisnojuma pamatotība.

Pamatkritēriji, pēc kuriem vadoties, tiek izvērtēta savstarpējā atzīšanas principa pārkāpuma attaisnojuma pamatotība, ir iedibināti Eiropas Savienības Tiesas spriedumā *Cassis de dijon* lietā.⁴⁸ Taču kopumā, savstarpējās atzīšanas principa pārkāpuma konstatēšanas un tā attaisnošanas pamatotība *Cassis de dijon* lietā ir vērtēta samērā skopi. Tāpēc, autors uzskata, ka jau pastāvošos kritērijus ir nepieciešams konkretizēt un pievienot tiem jaunus kritērijus, kas atvieglos un sistemizēs pastāvošo savstarpējās atzīšanas principa pārkāpuma attaisnošanas procedūru.

Autors, analizējot un apkopjot tiesību doktrīnā atzītos kritērijus preču brīvas aprites šķēršļu attaisnošanai, piedāvā savstarpējās atzīšanas principa prezumpcijas pārkāpuma attaisnošanu, iedalīt septiņos posmos. Lai konstatētu to, ka dalībvalsts, piemērojot tehniskus noteikumus precēm, kas atrodas brīvā aprītē Eiropas Savienībā, nepārkāpj savstarpējās atzīšanas principu, visiem piemērošanas posmiem ir jāizpildās kumulatīvi.

Dalībvalsts noteikta tehniska noteikuma attaisnojuma atbilstība savstarpējās atzīšanas principam (kā izņēmumam) būtu jāizvērtē procedūrā, kas sastāv no šādiem kritērijiem:

⁴⁸ EST 20.02.1979. spriedums lietā C-120/78 *Rewe-Zentral AG v Bundesmonopolverwaltung für Branntwein*, 8. rindkopa; Jenssens C. *The Principle of Mutual Recognition in EU Law*. Oxford: Oxford University Press, 2013, p. 5.

- 1) nepieciešams konstatēt, ka tehnisks noteikums tiek attiecināts uz “preci”⁴⁹;
- 2) jākonstatē, ka šādu preču brīva aprīte Eiropas Savienībā attiecas uz neharmonizēto tiesību jomu un uz to neattiecas Eiropas Savienības līmenī saskaņoti tiesību akti⁵⁰;
- 3) precei attiecībā pret kuru ir vērst tehnisks noteikums, ir jābūt likumīgi tirgotai citā Eiropas Savienības dalībvalstī⁵¹;
- 4) precei ir jāšķērso robeža starp dalībvalstīm⁵²;
- 5) jākonstatē nediskriminējošs šķērslis, kas kavē vai pilnībā liedz preces brīvu aprīti starp dalībvalstīm (tehnisks noteikums⁵³)⁵⁴;
- 6) jākonstatē vai šāds preces brīvas aprītes šķērslis var tikt attaisnots ar “sevišķi svarīgiem iemesliem saistībā ar sabiedrības interesēm” vai Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā minētajiem attaisnojumu pamatiem⁵⁵
- 7) jāizvērtē vai šāds preču brīvas aprītes šķērslis ir samērīgs⁵⁶.

Gadījumā, ja visi no savstarpējās atzīšanas principa (izņēmuma nozīmē) piemērošanas posmiem kumulatīvi izpildās, preču brīvas aprītes ierobežojums ir atzīstams par attaisnojamu.

3.2. “Preces” jēdziens

“Preces” jēdziena satura noskaidrošana šīs nodaļas kontekstā ir svarīga, lai izprastu cik plašu objektu loku aptver savstarpējās atzīšanas princips. Uz “preces” jēdziena nozīmīgumu preču brīvas aprītes kontekstā norāda arī plašā Eiropas Savienības tiesas prakse, kurā analizēts jēdziena saturs.⁵⁷

Līgumos nav ietverta jēdziena “preces” definīcija.⁵⁸ Tas vēl jo vairāk norāda uz to, ka “preces” jēdziens faktiski ticis attīstīts pateicoties Eiropas Savienības tiesas judikatūrai.

⁴⁹ Preču brīvas aprītes noteikumu piedāvātā aizsardzība var tikt piemērotai tikai tad, ja konkrētā lieta atbilst “preces” definīcijai (Schewe C. (zin. red.), 2016, 198. lpp.). Preces definīcija Eiropas Savienības tiesību kontekstā tiks aplūkota apakšnodaļā 3.2.

⁵⁰ Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un rūpniecības direktorāts. 2010, 9. lpp.

⁵¹ Schewe C. (zin. red.), 2016, 200. lpp.

⁵² Ibid. 198. lpp.

⁵³ “tehniska noteikuma” jēdziena definīcija tiek aplūkota šīs nodaļas 3.6. apakšnodaļā.

⁵⁴ Horspool M., Humphreys M., Harris S., Malcom R. 2006, p. 329.

⁵⁵ Chalmers D., Hadjiemmanuil C., Monti G., Tomkins A. 2006, p. 766.-767.

⁵⁶ EST 22.01.2002. spriedums lietā C-390/99 Canal Satélite Digital SL v *Administración General del Estado, and Distribuidora de Televisión Digital SA*, 33. rindkopa.

⁵⁷ Skat. piem.: EST 21.10.1999. spriedums lietā C-97/98 *Peter Jagerskiold v Torolf Gustafsson*. Opinion of Advocate General Fennelly delivered on 17 June 1999, para 30.; EST 09.07.1992. spriedums lietā C-2/90 *Commission v Belgium*, para 26.; EST 30.04.1974. spriedums lietā C-155/73 *Guisepppe Sacchi*, para 6. – 7.; EST 18.03.1980. spriedums lietā C-52/79 *Procureur du Roi v Debauve*, para 8.; EST 14.04.1994. spriedums lietā C-393/92 *Gemeente Almelo et al v Energiebedrijf Ijsselmij NV*; EST 10.12.1968. spriedums lietā 7/68 *Commission of the European Communities v Italian Republic*.

⁵⁸ Schewe C. (zin. red.), 2016, 198. lpp.

“Preces” jēdziena definēšanā nozīmīgs ir Eiropas Savienības tiesas spriedums lietā C-7/68 *Komisija/Itālija*, kurā Eiropas Savienības tiesa pāuda atziņu, ka ar jēdzienu “preces” ir jāsaprot “lietas, kuru vērtība var tikt noteikta naudā un kuri paši par sevi var būt komerciālu darījumu priekšmets”.⁵⁹ Tieši ar šīs “preces” jēdziena definīcijas palīdzību parasti tiek skaidrots “preces” jēdziens preču brīvas aprites jomā.

Visbiežāk praktiski nevajadzētu rasties problēmām ar to, kādi objekti tiek uzskatīti par “precī”, kurai piemīt tiesības uz preču brīvu aprites, tajā skaitā, savstarpējās atzīšanas principa aizsardzību. Taču, “preces” jēdziens kļūst vitāli svarīgs, kad nepieciešams nošķirt preces no pakalpojumiem. Atšķirības noteikšana starp precēm un pakalpojumiem var būt juridiski nozīmīga.⁶⁰ Piemēram, Eiropas Savienības Tiesa ir atzinusi, ka elektroenerģija un dabasgāze ir atzīstamas par precēm, taču televīzijas signāli nav.⁶¹

Lai droši noteiktu katra individuālā objekta atbilstību “preces” definīcijai ir nepieciešams katra atsevišķā gadījuma izvērtējums, jo jēdziena “preces” definēšanā noteicošā loma ir nevis konkrētās preces fizikālajām īpašībām, bet tās ekonomiskajam pielietojumam⁶².

3.3. Neharmonizēta tiesību joma

Savstarpējās atzīšanas principa darbība aptver tikai Eiropas Savienības līmenī neharmonizēto tiesību jomu⁶³. Tā piemērošana nav iespējama tādās preču jomās, kurās pastāv dalībvalstu starpā saskaņoti⁶⁴ noteikumi. Tā tas ir tādēļ, ka gadījumā, ja pastāv Eiropas Savienības sekundārie tiesību akti attiecībā uz konkrētu precī vai preču jomu, preču importētājam nerodas normatīvo aktu prasību “*dubultais slogs*”⁶⁵. Sekundāro tiesību aktu

⁵⁹ EST 10.12.1968. spriedums lietā C-7/68 *Commission of the European Communities v Italian Republic*.

⁶⁰ Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un rūpniecības direktorāts. 2010, 10. lpp.

⁶¹ *Ibid.*

⁶² Schewe C. (zin. red.), 2016, 200. lpp.

⁶³ Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un rūpniecības direktorāts. 2010, 9. lpp.

⁶⁴ Preču brīvas aprites jomā ar saskaņotiem noteikumiem jāsaprot tā sauktā “pilnīgā harmonizācija”. Pilnīga harmonizācija paredz to, ka Eiropas Savienības dalībvalstij ir jāatturas no atšķirīgu pasākumu pieņemšanas jomās, kas ir regulējamas Eiropas Savienības līmenī. Tas nozīmē, ka Eiropas Savienības dalībvalsts nacionālajās normās stingri jāievēro Eiropas Savienības tiesību aktā, piemēram, direktīvā, noteikto. (Latvijas Republikas Tieslietu ministrija. Eiropas Savienības tiesību ieviešanas rokasgrāmata. 25. lpp. Pieejams: https://tm.gov.lv/files/11_MjAxOC8xMS0wMS9FUyB0aWVzaWJlIGlldmllc2FuYXNncmFtYXRhXzI1MDkyMDE0LnBkZg/2018/11-01/ES%20tiesibu%20ieviesanas%20rokasgramata_25092014.pdf [aplūkots: 12.05.2019].

⁶⁵ Normatīvo aktu prasību “*dubultā sloga*” gadījumā veidojas situācija, kad precei, kura tiek ražota vienā dalībvalstī un eksportēta uz citu dalībvalsti, ir jāatbilst gan tās valsts normatīvo aktu prasībām, kurā prece tikusi ražota, gan tās valsts normatīvo aktu prasībām, uz kuru prece tiek eksportēta. Preces atbilstības nodrošināšana abu valstu normatīvo aktu prasībām ir gan laikietilpīgs, gan salīdzinoši dārgs process. Līdz ar to, preces, kas pakļautas “*dubultajam slogam*”, tiek nostādītas sliktākās pozīcijās nekā, piemēram, preces kas tiek ražotas un tirgotas vienā un tajā pašā valstī, un kurām ir nepieciešams nodrošināt atbilstību tikai vienas dalībvalsts normatīvo aktu prasībām. Rezultātā, preces kas pakļautas “*dubultajam slogam*” brīvajā tirgū kļūst mazāk konkurētspējīgas (sīkāk sk.: 21

esamības gadījumā, uz dalībvalstīm attiecas vienādi noteikumi, kas saskaņoti visu dalībvalstu starpā. Līdz ar to nevajadzētu rasties situācijām, kurās gala mērķa dalībvalstī importētajām precēm ir jāatbilst stingrākām normatīvo aktu prasībām, nekā tām precēm kas ražotas iekšzemē.

Lai arī varētu šķist, ka praktiski nebūtu jāpastāv grūtībām noteikt vai attiecībā uz konkrētu preci vai preču grupām attiecas dalībvalstu saskaņoti tiesību akti, vai tomēr prece vai preču grupa atrodas neharmonizētā tiesību jomā, problēmas konstatēt preču vai preču grupas piederību pie harmonizētās vai neharmonizētās tiesību jomas tomēr pastāv.

Eiropas Komisija ar nolūku personām atvieglot preču vai preču grupas piederības noteikšanu harmonizētajai vai neharmonizētajai tiesību jomai, ir izveidojusi un uztur Preču sarakstu, kurā tiek norādītas tās preces un preču grupas, kuru tiesiskais regulējums Eiropas Savienības līmenī nav harmonizēts.⁶⁶ Lai arī šis Preču saraksts atvieglo preču vai preču grupas piederības noteikšanu vienai no tiesību jomām, tas ne vienmēr atspoguļos līdz galam pareizu informāciju. Problemātiska ir to preču vai preču grupu piederības noteikšana, kuru regulējums ir daļēji harmonizēts⁶⁷. Eiropas Komisijas uzturētais Preču saraksts nav pietiekami pilnveidots, lai atpazītu regulējuma daļēju harmonizāciju, un tādā gadījumā, tas tiek atzīts par pilnībā harmonizētu attiecībā uz visiem preču aspektiem vai visu preču grupu. Taču, Regulas 2019/515 preambulas divdesmit ceturrtā daļa⁶⁸ nosaka, ka šī regula būtu jāpiemēro arī tām precēm, attiecībā uz kurām tikai daži aspekti ir tādi, uz ko attiecas Eiropas Savienības saskaņošanas tiesību akti. Tādējādi, ir iespējami situācija, kad Eiropas Komisijas uzturētais Preču saraksts atzīst regulējumu attiecībā uz kādu no preču grupām par pilnībā harmonizētu, bet faktiski, konkrētajai preču grupai būtu piemērojams savstarpējās atzīšanas princips un Regula 2019/515.

Autors uzskata, ka, lai veicinātu noteiktību par preču piederību pie harmonizētās vai neharmonizētās tiesību jomas, būtu uzlabojams Eiropas Komisijas uzturētais Preču saraksts. Sākotnēji, skaidrības labad, būtu pietiekami, ja preču sarakstā, pie tām preču grupām, kurās pastāv daļēja regulējuma harmonizācija, būtu redzams brīdinājums par šāda fakta esamību. Tādā gadījumā, preču saraksta lietotājam tiktu darīts zināms par konkrētās preču grupas regulējuma daļējas harmonizācijas esamību, un nepieciešamības gadījumā, preču saraksta

Chalmers D., Hadjiemmanuil C., Monti G., Tomkins A. European Union Law. Text and Materials. New York: Cambridge University Press, 2006, p. 763.-767.

⁶⁶ Preču saraksts ir publicēts Eiropas Komisijas mājaslapā un regulāri tiek atjaunots. Pieejams: http://ec.europa.eu/growth/single-market/goods/free-movement-sectors/mutual-recognition/products-list_en [aplūkots: 13.04 2019]

⁶⁷ Daļējas saskaņošanas gadījumā, paši saskaņojošie akti (visbiežāk, direktīvas) bieži vien skaidri nosaka dalībvalstīm tiesības paturēt spēkā esošos vai pieņemt stingrākus pasākumus attiecībā uz precēm (Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un rūpniecības direktorāts. 2010, 25. lpp.).

⁶⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/515 par citā dalībvalstī likumīgi tirgotu preču savstarpēju atzīšanu un Regulas (EK) Nr. 764/2008 atcelšanu. Pieņemta 19.03.2019. [29.03.2019. red.]

lietotājs varētu veikt patstāvīgu izpēti par to, kādi attiecīgās preces aspekti ir stingri saskaņoti, bet kuri nav vai ir tikai daļēji saskaņoti.

Šai kvalifikācijai ir būtiska nozīme preču savstarpējās atzīšanas principa piemērošanai, jo kā jau iepriekš ticis minēts, savstarpējās atzīšanas princips ir piemērojams attiecībā tikai tādām precēm, ko nereglamentē Eiropas Savienības saskaņošanas tiesību akti, vai arī uz tādiem preču aspektiem, kuri neietilpst šādu tiesību aktu jomā.⁶⁹

3.4. Dalībvalstī likumīgi tirgota prece

Viens no priekšnoteikumiem, lai konkrētu tiesisko gadījumu varētu pakļaut savstarpējās atzīšanas principa pārkāpuma kontrolei, ir tāds, ka preču brīvas aprites ierobežojumam ir jābūt attiecinātam uz “dalībvalstī likumīgi tirgotu preci”.

Savstarpējās atzīšanas Regula Nr. 764/2008⁷⁰ neparedz šā jēdziena skaidrojumu, taču saprotot jēdziena “dalībvalstī likumīgi tirgotas preces” būtisko nozīmi savstarpējās atzīšanas principa kontekstā, 2013. gada 16. augustā tika pieņemts Eiropas Komisijas Darba dokuments “Norādījumi. Jēdziens “likumīgi tirgots” Savstarpējās atzīšanas Regulā Nr. 764/2008”⁷¹. Lai arī šis Eiropas Komisijas izdots dokuments nav juridiski saistošs, līdz šim tas ir vērā ņemamākais dokuments ko izdevusi Eiropas Savienības iestāde attiecībā uz jēdziena “dalībvalstī likumīgi tirgotas preces” interpretāciju.

Kā tiek norādīts attiecīgajā Eiropas Komisijas Darba dokumentā, jēdziena “dalībvalstī likumīgi ražotas vai tirgotas preces” satura konkretizēšana ir ne vien teorētiski nozīmīgs jautājums, bet pat vēl vairāk praktiski nozīmīgs. Līdz ar 2012. gada 15. jūniju, kad Eiropas Komisija pieņēma savu pirmo ziņojumu par Regulas Nr. 764/2008 piemērošanu un ierosināja, ka vienam no Savstarpējās atzīšanas konsultatīvās komitejas uzdevumiem būtu jābūt cieši uzraudzīt grūtības, ar kurām saskaras uzņēmēji, mēģinādami pierādīt, ka produkts ir “likumīgi tirgots” citā dalībvalstī.⁷²

⁶⁹ 2012. gada 15. jūnija Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei. Pirmais ziņojums par to, kā tiek piemērota Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 9. jūlija Regula (EK) Nr. 764/2008, ar ko nosaka procedūras, lai dažus valstu tehniskos noteikumus piemērotu citā dalībvalstī likumīgi tirgotiem produktiem, un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 3052/95/EK. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0292&from=EN> [aplūkots: 13.04.2019]

⁷⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 764/2008, ar ko nosaka procedūras, lai dažus valstu tehniskos noteikumus piemērotu citā dalībvalstī likumīgi tirgotiem produktiem, un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 3052/95/EK. Pieņemta 09.07.2008. [13.08.2008. red.]

⁷¹ Eiropas Komisijas darba dokuments. Norādījumi. Jēdziens “likumīgi tirgots” Savstarpējās atzīšanas regulā (EK) Nr. 764/2008, 3. lpp. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:535184d6-08b9-11e3-a352-01aa75ed71a1.0016.05/DOC_1&format=PDF [aplūkots 12.04.2019]

⁷² Ibid.

Ņemot vērā iepriekšminēto, Eiropas Komisija skaidro, ka jēdziens “likumīga tirdzniecība” nozīmē, ka piegāde būtu jāīsteno:

- 1) citā dalībvalstī saskaņā ar piemērojamajiem valsts tiesību aktiem;
- 2) Turklāt, ja ir runa par produktiem, kas ir paredzēti patērētājiem (vai kurus tie var izmantot), tad uz produktiem, kas tiek laisti Eiropas Savienības tirgū, attiecas Direktīvā par produktu vispārēju drošību⁷³ izklāstītās prasības un drošības kritēriji;
- 3) Attiecībā uz produktiem, ko importē no trešajām valstīm, tiem ir jābūt likumīgi tirgotiem kādā dalībvalstī, lai tie gūtu labumu no savstarpējās atzīšanas.⁷⁴

Atšķirībā no Regulas Regulas Nr. 764/2008, 2019. gada 19. martā pieņemtā Regula 2019/515, kas stāsies spēkā 2020. gada 19. aprīlī, paredz jēdziena “likumīgi tirgo citā dalībvalstī” definīciju. Attiecīgās regulas 3. panta pirmās daļa 1. apakšnodaļa nosaka, ka “likumīgi tirgo citā dalībvalstī” nozīmē, ka preces vai noteikta veida preces atbilst attiecīgajiem noteikumiem, kas piemērojami minētajā dalībvalstī, vai to, ka uz precēm un attiecīgā veida precēm minētajā dalībvalstī neattiecas nekādi šādi noteikumi, un tās ir darītas pieejamas tiešajiem lietotājiem šajā dalībvalstī.⁷⁵

Līdz ar to, var secināt, ka dalībvalstī likumīgi tirgota prece ir tāda, kas:

- 1) atbilst noteikumiem, kas piemērojami precei konkrētajā dalībvalstī;
- 2) tās ir laistas apgrozībā un darītas pieejamas gala patērētājiem.

3.5. Nediskriminējošs brīvas preču aprites šķērslis (tehnisks noteikums)

Saskaņā ar savstarpējās atzīšanas principa pārkāpuma attaisnošanas procedūru, attaisnojams ir tikai tāds brīvas preču aprites šķērslis, kas nav diskriminējošs. Diskriminējoši brīvas preču aprites šķēršļi ir attaisnojami tikai Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. panta kārtībā.⁷⁶

Atbilstoši savstarpējās atzīšanas principam, dalībvalstu starpā ir aizliegts piemērot tehniskus noteikumus precēm, kas bauda preču aprites brīvību Eiropas Savienības iekšienē⁷⁷. Ir

⁷³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/95/EK par produktu vispārēju drošību. Pieņemta 03.12.2001. [01.01.2010. red.]

⁷⁴ Eiropas Komisijas darba dokuments. Norādījumi. Jēdziens “likumīgi tirgots” Savstarpējās atzīšanas regulā (EK) Nr. 764/2008, 3. lpp. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:535184d6-08b9-11e3-a352-01aa75ed71a1.0016.05/DOC_1&format=PDF [aplūkots 12.04.2019]

⁷⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/515 par citā dalībvalstī likumīgi tirgotu preču savstarpēju atzīšanu un Regulas (EK) Nr. 764/2008 atcelšanu, 3. pants. Pieņemta 19.03.2019. [29.03.2019. red.]

⁷⁶ Chalmers D., Hadjiemmanuil C., Monti G., Tomkins A. 2006, p. 767.

⁷⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/515 par citā dalībvalstī likumīgi tirgotu preču savstarpēju atzīšanu un Regulas (EK) Nr. 764/2008 atcelšanu, preambulas trešā daļa. Pieņemta 19.03.2019. [29.03.2019. red.]

svarīgi saprast “tehniska šķēršļa” jēdziena saturu, jo savstarpējās atzīšanas princips paredz tāda preču brīvas aprites šķēršļa aizliegumu, kas ir tehnisks šķērslis.

“Tehniska šķēršļa” jēdziena saturs ir skaidrots gan Eiropas Savienības tiesas judikatūrā, gan savstarpējās atzīšanas Regulā Nr. 764/2008. Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā un savstarpējās atzīšanas Regulā Nr. 764/2008 “tehniska šķēršļa” jēdziens tiek skaidrots iespējami visaptveroši. Iemesls tam ir tas, ka ir ļoti liels skaits tādu dalībvalstu īstenotu pasākumu, kas atbilst “tehniska šķēršļa” jēdzienam un tas turpina tikai pieaugt. Saskaņā ar TRIS (Technical Regulations Information System) datu bāzes informāciju, 2018. gadā vien tika ziņots par 687 jauniem tehniskiem noteikumiem⁷⁸, kas tiek piemēroti dalībvalstīs. Nav šaubu, ka daļa no šiem tehniskajiem noteikumiem ir attaisnojami⁷⁹, bet tik liels no jauna pieņemtu tehnisko noteikumu skaits no dalībvalstu puses liecina, ka savstarpējās atzīšanas princips vēl joprojām var būt būtisks juridisks līdzeklis cīņā ar nepamatotu preču brīvas aprites kavēšanu.

Savstarpējās atzīšanas Regulas Nr. 764/2008 2. panta otrajā daļā ir ietverts skaidrojums, kas paskaidro jēdziena “tehnisks noteikums” saturu šīs Regulas darbības jomā. Proti, šajā regulā tehnisks noteikums ir jebkurš dalībvalsts normatīvs vai administratīvs akts uz ko neattiecas saskaņošana Kopienas mērogā, un kas aizliedz produkta vai produkta veida tirgošanu attiecīgajā dalībvalstī vai kas ir obligāti jāievēro, ja produktu vai produkta veidu tirgo šīs dalībvalsts teritorijā.⁸⁰ Tātad, var secināt, ka “tehnisks šķērslis” preču brīvai aprītei ir konstatējams tad, ja pastāv dalībvalsts normatīvs vai administratīvs akts, kas nosaka prasības precēm uz kurām nepastāv dalībvalstu starpā saskaņoti noteikumi, turklāt, pamatojoties uz šādu normatīvu vai administratīvu aktu, produktam tiek izvirzītas atšķirīgas obligātās prasības, lai tas varētu piekļūt galamērķa dalībvalsts tirgum un nereti neizpildoties šādām prasībām, precei var pilnībā tikt liegta pieeja konkrētajam tirgum. Taču, ar šāda normatīva vai administratīva akta piemērošanas, no dalībvalsts puses, konstatēšanu nav pietiekami, jo savstarpējās atzīšanas Regula Nr. 764/2008 paskaidro sīkāk, ka šādam normatīvam vai administratīvām aktam jānosaka kāds no šādiem kritērijiem: preces vai preču veida nepieciešamās īpašības, piemēram, kvalitātes līmeni, darbību vai drošību, vai izmērus, tostarp prasības, kas piemērojamas precei vai preču veidam attiecībā uz nosaukumu, ar kuru produktu pārdod, terminoloģiju, simboliem, pārbaudēm un pārbaudžu metodēm, iesaiņojumu, marķēšanu vai etiķetēšanu, vai visas pārējās prasības, kas

⁷⁸ TRIS datu bāze pieejama Eiropas Komisijas mājaslapā. Pieejams: <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/tris/en/> [aplūkots:16.04.2019]

⁷⁹ Kidmose Rytz B., Sylvest J., Culver J., Teichler T., Kosk K., Männik K. Evaluation of the Application of the mutual recognition principle in the field of goods, 2015, 32. lpp. Pieejams: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/13381/attachments/1/translations/en/renditions/native> [aplūkots: 18.04.2019]

⁸⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 764/2008 ar ko nosaka procedūras, lai dažus valstu tehniskos noteikumus piemērotu citā dalībvalstī likumīgi tirgotiem produktiem, un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 3052/95/EK. Pieņemta 09.07.2008. [13.08.2008. red.]

izvirzītas precei vai preču veidam, lai aizsargātu patērētājus vai vidi, un kas ietekmē produkta aprites ciklu pēc tā laišanas tirgū, piemēram, izmantošanas, pārstrādes, atkārtotas lietošanas vai iznīcināšanas prasības, ja tās var būtiski ietekmēt preces vai preču veida sastāvu, īpašības vai tirdzniecību.⁸¹

Līdz ar 2019. gada 19. martā pieņemtās Regulas 2019/515, “tehniska noteikuma” jēdziens pēc būtības nav mainījies un arī jaunajā regulā “tehniska noteikuma” jēdziens saturiski aptver to pašu, kas paredzēts Regulā Nr. 764/2008. Taču, lai veicinātu izpratni par “tehniska noteikuma” jēdzienu, jaunā Regula 2019/515, paredz piemērus cita veida tirdzniecības šķēršļiem, kas nav atzīstami par dalībvalsts “tehniskiem noteikumiem”.

Piemēram, Regulas 2019/515 preambulas desmitā daļa nosaka, ka šķēršļus tirdzniecībai var radīt arī cita veida pasākumi, uz kuriem attiecas Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. un 36. pants. Šādi pasākumi var aptvert, piemēram, tehniskās specifikācijas, kas izstrādātas publiskā iepirkuma procedūrām, vai prasība lietot valsts valodas dalībvalstīs. Tomēr šādus pasākumus nevajadzētu uzskatīt par valsts tehniskajiem noteikumiem šīs regulas nozīmē, un tiem nebūtu jāietilpst tās darbības jomā.⁸²

Tāpat, Regulas 2019/515 2. panta piektā daļa paredz, ka šī regula netiek piemērota, līdz ar to par dalībvalsts piemērotu tehnisku noteikumu nevar tikt uzskatīti, dalībvalsts tiesu pieņemti lēmumi, kam ir tiesas nolēmuma raksturs. Tas attiecas arī uz tādiem lēmumiem, kam ir tiesas nolēmuma raksturs un ko pieņem tiesībaizsardzības iestādes noziedzīga nodarījuma izmeklēšanas vai kriminālvajāšanas laikā, attiecībā uz terminoloģiju, simboliem vai jebkādu citu materiālu atsauci uz nekonstitucionālām vai noziedzīgām organizācijām vai rasistiska, diskriminējoša vai ksenofobiska rakstura pārkāpumiem.⁸³

Nemot vērā iepriekšminēto un vienotā tirgus nemitīgu attīstību, nav iespējams nosaukt visus iespējamus tehniskos noteikumus, kādus dalībvalstis piemēro vai varētu piemērot precēm, lai ļautu piekļuvi savas valsts iekšējam tirgum, jo “tehniska noteikuma” jēdziens normatīvajos aktos ir definēts abstrakti un pēc iespējas plašākam gadījumu lokam. Taču, pastāvošā normatīvo aktu bāze ļauj izprast jēdziena “tehnisks noteikums” būtību, līdz ar to ir iespējams konstatēt gadījumus, kad dalībvalsts īstenots pasākums, kas kavē brīvu preču apriti starp dalībvalstīm, ir atzīstams par “tehnisku šķērslī”.

⁸¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 764/2008 ar ko nosaka procedūras, lai dažus valstu tehniskos noteikumus piemērotu citā dalībvalstī likumīgi tirgotiem produktiem, un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 3052/95/EK. Pieņemta 09.07.2008. [13.08.2008. red.]

⁸² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/515 par citā dalībvalstī likumīgi tirgotu preču savstarpēju atzīšanu un Regulas (EK) Nr. 764/2008 atcelšanu, 3. pants. Pieņemta 19.03.2019. [29.03.2019. red.]

⁸³ Ibid. 2. panta piektā daļa.

3.6. Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā noteiktie preču brīvas aprites ierobežojumu attaisnojumi

Kā jau konstatēts iepriekšējās darba nodaļās un kā to paredz Regulas 2019/515 preambulas ceturtās daļa, dalībvalstis drīkst ierobežot tādu preču tirdzniecību, ko likumīgi tirgo kādā citā dalībvalstī, ja šādi ierobežojumi ir pamatoti ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā minētajiem apsvērumiem vai citiem sevišķi svarīgiem sabiedrības interešu iemesliem, kas atzīti Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā saistībā ar preču brīvu apriti un ja šādi ierobežojumi ir samērīgi ar izvirzīto mērķi.⁸⁴

Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pants⁸⁵ nosaka, ka šā Līguma 34. un 35. pants neliedz noteikt importa, eksporta vai tranzīta aizliegumus vai ierobežojumus, kas pamatojas uz sabiedrības morāles, sabiedriskās kārtības vai valsts drošības apsvērumiem, uz cilvēku veselības un dzīvības aizsardzības, kā arī dzīvnieku un augu aizsardzības, nacionālu mākslas, vēstures vai arheoloģijas bagātību aizsardzības, vai rūpnieciskā un komerciālā īpašuma aizsardzības apsvērumiem.

Tādējādi, Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā ir minēti septiņi preču brīvas aprites ierobežojumu attaisnojumi, kas, tajā skaitā, attiecas arī uz savstarpējās atzīšanas principa pārkāpuma attaisnošanas procedūru.

Autors uzskata, ka šā darba kontekstā nav vajadzības iedziļināties katrā no Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā minētajiem preču brīvas aprites pārkāpumu attaisnojumiem, bet ir svarīgi zināt, ka savstarpējās atzīšanas principa prezumpcijas pārkāpums var tikt attaisnot gan ar Līgumā par Eiropas Savienības darbību 36. pantā minētajiem attaisnojumiem, gan attaisnojumiem, kas izriet no “sevišķi svarīgiem iemesliem saistībā ar sabiedrības interesēm” jēdziena.

3.7. Eiropas Savienības tiesas judikatūrā noteiktie preču brīvas aprites ierobežojumu attaisnojumi

Kā noskaidrots iepriekš, Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pants paredz septiņus gadījumus, kuros dalībvalstīm varētu būt tiesības savās interesēs pamatoti pieņemt tehniskus noteikumus, kas potenciāli varētu kavēt preču brīvu apriti vienotajā tirgū. Taču, jau

⁸⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/515 par citā dalībvalstī likumīgi tirgotu preču savstarpēju atzīšanu un Regulas (EK) Nr. 764/2008 atcelšanu, 3. pants. Pieņemta 19.03.2019. [29.03.2019. red.]

⁸⁵ Līgums par Eiropas Savienības darbību. Parakstīts Romā 25.03.1957. [26.10.2012. red.]

pirmšķietami ir skaidrs, ka Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. panta attaisnojumu uzskaitījums varētu nebūt izsmeļošs ņemot vērā mūsdienu straujo iekšējā tirgus attīstību un neaptverami lielo preču apgrozību tajā. Arī tiesību literatūrā ir norādīts, ka Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pants neaptver, piemēram, patērētāju tiesību aizsardzību vai vides aizsardzību un vēl citus leģitīmus pamatbrīvību ierobežošanas mērķus, kas par tādiem tika atzīti jau Eiropas Ekonomiskās Kopienas darbības laikā.⁸⁶

Jau 20. gadsimta septiņdesmitajos gados bija skaidrs, ka bija nepieciešams risinājums, kura efekts būtu vērsts uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā minēto preču brīvas aprites ierobežojumu attaisnojuma uzskaitījuma paplašināšanu. Tomēr, tā kā dibināšanas līgumos Eiropas Savienības Tiesai nav paredzētas likumdošanas tiesības, tā nevarēja Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantam vienkārši “pierakstīt klāt” tajā neminētus preču brīvas aprites ierobežošanas attaisnojumus. Turklāt Eiropas Savienības tiesa jau savulaik bija norādījusi⁸⁷, ka Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā minētie attaisnojumi ir jāinterpretē šauri.

Slavenais Eiropas Savienības tiesas spriedums *Cassis de Dijon* lietā ir zināms ne tikai ar pamatu likšanu savstarpējās atzīšanas principam. Eiropas Savienības tiesa šajā spriedumā bija nākusi klajā ar vēl dažām būtiskām atziņām un tiesību instrumentu iedibināšanu Eiropas Savienības Tiesas praksē.

Viens no šiem tiesiskajiem instrumentiem ir tā saucamais “*rule of reason*” princips. “*Rule of reason*” princips paredz to, ka gadījumā, kad dalībvalstis piemēro tehniskus šķēršļus attiecībā uz precēm, kas atrodas brīvā apgrozībā Eiropas Savienībā, dalībvalstis šādu rīcību var attaisnot ne tikai ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā minētajiem attaisnojumiem, bet arī pamatojot šādas rīcības attaisnojumu ar “*sevišķi svarīgiem iemesliem saistībā ar sabiedrības interesēm*” jeb “*obligātajām prasībām*”.⁸⁸ “*Sevišķi svarīgu iemeslu saistībā ar sabiedrības interesēm*” jeb “*obligāto prasību*” jēdziens satur a ziņā ir vienāds un kā norādīts tiesību literatūrā, “*obligātās prasības*” ir viens no vairākiem Eiropas Savienības tiesas lietotajiem alternatīvajiem apzīmējumiem jēdzienam “*sevišķi svarīgi iemesli saistībā ar sabiedrības interesēm*”.⁸⁹

Autors, nevēloties norādīt uz kādu no jēdzienu nepareizu lietošanu, bet gan vēloties padarīt savstarpējās atzīšanas principa piemērošanu skaidrāku, uzskata, ka attiecībā uz preču brīvas aprites ierobežojumu attaisnojumiem, kas nav minēti Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā, piemērotāk ir lietot jēdzienu “*sevišķi svarīgi iemesli saistībā ar sabiedrības*

⁸⁶ Schewe C. (zin. red.), 2016, 237. lpp.

⁸⁷ Ibid., 236. lpp.

⁸⁸ Steiner J., Woods L., Watson P. EU Law, Eleventh Edition. Oxford: Oxford University Press, 2012, p. 417.

⁸⁹ Schewe C. (zin. red.), 2016, 236. lpp.

interesēm”, kas pēc būtības labāk atspoguļo šādu attaisnojumu dabu, tostarp, jēdziens “*obligātās prasības*” savstarpējās atzīšanas kontekstā varētu šķist maldinošs.⁹⁰

Nemot vērā iepriekš rakstīto, preču brīvas aprites ierobežojums var tikt attaisnots, ne tikai ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā noteiktajiem attaisnojumiem, bet arī ar “*sevišķi svarīgiem iemesliem saistībā ar sabiedrības interesēm*”. Tādējādi, nepieciešams noskaidrot jēdziena “*sevišķi svarīgi iemesli saistībā ar sabiedrības interesēm*” saturu, kas pēc savas būtības ir ģenerālklausula, kuru saturiski laika gaitā piepilda Eiropas Savienības Tiesa.

Cassis de dijon lietā Eiropas Savienības tiesa norādīja, ka “*sevišķi svarīgi iemesli saistībā ar sabiedrības interesēm*” jo īpaši attiecas uz fiskālās uzraudzības efektivitāti, sabiedrības veselības aizsardzību, komercdarbības godīgumu un patērētāju aizsardzību.⁹¹ Taču, “*sevišķi svarīgu iemeslu saistībā ar sabiedrības interesēm*” jēdziens aptver arī tādas leģitīmas intereses kā dabas aizsardzību, vietējo reģionu kultūras aizsardzību, grāmatu kā kultūras mantojuma aizsardzību, bērnu aizsardzību, ceļu satiksmes drošības nodrošināšanu u.c.⁹²

Jēdzienā “*sevišķi svarīgi iemesli saistībā ar sabiedrības interesēm*” ietverto preču brīvas aprites šķēršļu attaisnojumu uzskaitījums nav izsmeļošs. Šajā ziņā Eiropas Savienības Tiesa ir bijusi tālredzīga, jo izvēlējusies nosaukt nevis konkrētu attaisnojumu sarakstu, bet veikusi izvēli par labu ģenerālklausulai, kuras saturu laika gaitā Eiropas Savienības Tiesa var papildināt atbilstoši konkrēta gadījuma vajadzībām.⁹³ Arī Regulā 2019/515 tiek minēts, ka jēdziens “*sevišķi svarīgi iemesli saistībā ar sabiedrības interesēm*” ir attīstības procesā esošs jēdziens un gadījumos, kad pastāv leģitīmas atšķirības starp dalībvalstīm, ar šādiem “*sevišķi svarīgiem iemesliem*” varētu pamatot valsts tehnisko noteikumu piemērošanu, ko veic dalībvalsts kompetentās iestāde.⁹⁴

⁹⁰ Mulsinošais jēdziens “*mandatory requirements*” jeb “*obligātās prasības*” izriet no EST 20.02.1979. sprieduma lietā C-120/78 *Rewe-Zentral AG v Bundesmonopolverwaltung für Branntwein* franču valodas tekstu pārtulkojot uz angļu valodu. EST 24.11.1993. spriedumā apvienotajās lietās C-267/91 un C-268/91 *Criminal proceedings against Bernhard Keck and Daniel Mithouard* jēdziens “*mandatory requirements*” tikai aizstāts ar precīzāku jēdzienu “*public interest objective*” jeb “*sevišķi svarīgiem iemesliem saistībā ar sabiedrības interesēm*” (sk. G. Bermann A., R. Goebel R. J., Davey W. J., Fox E. M. 2010, p. 498.)

⁹¹ Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un rūpniecības direktorāts. 2010, 27. lpp.

⁹² Schewe C. (zin. red.), 2016, 236. lpp.

⁹³ Chalmers D., Hadjiemmanuil C., Monti G., Tomkins A. 2006, p. 766.

⁹⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/515 par citā dalībvalstī likumīgi tirgotu preču savstarpēju atzīšanu un Regulas (EK) Nr. 764/2008 atcelšanu, preambulas piektā daļa. Pieņemta 19.03.2019. [29.03.2019. red.]

3.8. Preču brīvas aprites ierobežojuma attaisnojuma samērīguma konstatēšana

Lai dalībvalsts īstenojot tādus pasākumus, kas atbilst “tehniska noteikuma” jēdzienam, būtu ievērojušas savstarpējās atzīšanas principa noteikumus, nepietiek ar to vien, ka dalībvalsts spēj definēt un argumentēt leģitīmu attaisnojumu preču brīvas aprites ierobežojumam. “Tehniskajam noteikumam” no dalībvalsts puses ir jābūt samērīgam⁹⁵. Proti, dalībvalstu izvēlētie līdzekļi nedrīkst pārsniegt to, kas ir faktiski adekvāti, lai sasniegtu izvirzīto mērķi, un tiem ir jābūt samērīgiem ar šo mērķi.⁹⁶

Dalībvalsts veiktā pasākuma samērīguma izvērtēšana ir pēdējais solis, lai konstatētu vai dalībvalsts veiktā rīcība pārkāpj savstarpējās atzīšanas principu vai tomēr ir attaisnojama un līdz ar to savstarpējās atzīšanas princips netiek pārkāpts. Samērīguma izvērtēšana ļauj pārliecināties par to, ka dalībvalstis preču brīvas aprites šķēršļu aizlieguma attaisnojumus neizmanto ļaunprātīgi.

Preču brīvas aprites ierobežojuma attaisnojuma samērīguma izvērtēšanas process ir samērā skaidrs pateicoties ieviestajam, tā saucamajam “samērīguma testam”, kas nosaka skaidrus samērīguma testa kritērijus, pēc kuriem vadoties tiek izvērtēts attaisnojuma samērīgums.⁹⁷ Samērīguma tests vienlīdzīgi tiek piemērots gan attiecībā uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā noteiktajiem attaisnojumiem, gan arī tiem attaisnojumiem, kas izriet no “sevišķi svarīgi iemesli saistībā ar sabiedrības interesēm” jēdziena.

Tādējādi, preču brīvas aprites ierobežojumam Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. panta gadījumos vai ierobežojumam būtisku sabiedrības interešu vārdā ir jābūt:

- 1) ar leģitīmu mērķi;
- 2) piemērotam, lai sasniegtu šo mērķi;
- 3) nepieciešamam, lai sasniegtu leģitīmo mērķi;
- 4) ierobežojums neaizskar preču brīvas aprites būtību jeb “kodolu”.⁹⁸

Piepildoties visām samērīguma testa pazīmēm kumulatīvi, preču brīvas aprites ierobežojums ir atzīstams par samērīgu.

⁹⁵ Sk.: EST 11.12.2003 spriedums lietā C-322/01 *Deutscher Apothekerverband eV v DocMorris NV, Jacques Waterval (Deutscher Apothekerverband)*; EST 07.06.2007. spriedums lietā C-254/05 *Commission of the European Communities v Kingdom of Belgium*; EST 05.06.2007 spriedums lietā C-170/04 *Klas Rosengren and Others v Riksåklagaren*.

⁹⁶ Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un rūpniecības direktorāts. 2010, 29. lpp.

⁹⁷ Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un rūpniecības direktorāts. 2010, 29. lpp.

⁹⁸ Schewe C. (zin. red.), 2016, 189. lpp.

3.9. Specifisko preču grupas

Vienotajā tirgū pastāv arī tādas preču grupas, attiecībā uz kurām varam runāt par īpašu savstarpējās atzīšanas principa piemērošanas režīmu. Šīs preču grupas, atšķirībā no pārējām, ir specifiskas ņemot vērā to bīstamību vai pielietojumu īpašiem mērķiem. Šādas specifiskās preču grupas ir, piemēram, dārgmetāli, narkotiskās un psihotropās vielas, šaujamo ieroči un cita veida ieroči, pārtikas piedevas, u.c. preču grupas.⁹⁹

Ņemot vērā šo preču grupu īpašo statusu un savstarpējās atzīšanas principa īpašo piemērošanas režīmu, savstarpējās atzīšanas principa piemērošana attiecībā uz šīm preču grupām ir komplicēta un visbiežāk prasa katra individuālā gadījuma papildu izpēti. Piemēram, Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un rūpniecības Ģenerāldirektorāta pieņemtajās Pamatnostādnēs "Savstarpējās atzīšanas regulas piemērošana narkotiskām un psihotropām vielām" skaidro, ka narkotisko un psihotropo vielu jomā savstarpējās atzīšanas Regula Nr. 764/2008 ir piemērojama tikai īpašos gadījumos, katru konkrēto gadījumu vērtējot atsevišķi. Proti, Regula ir jāpiemēro tikai tajā gadījumā, ja dalībvalsts kompetentās iestādes, pamatojoties uz apsvērumiem, kas nav saistīti ar drošību vai veselību, plāno pieņemt lēmumu, kurš varētu nozīmēt citā dalībvalstī likumīgi tirgotu vielu tirdzniecības aizliegumu. Šāds gadījums ir, piemēram, kad dalībvalstī tiek aizliegts tirgot citā dalībvalstī likumīgi tirgotu psihotropu vielu ar šīs vielas nosaukumu, izmēru un sastāvu saistītu iemeslu dēļ.¹⁰⁰

Tātad, savstarpējās atzīšanas princips attiecībā uz narkotiskajām un psihotropajām vielām, būs piemērojams tikai gadījumos, kad preču brīvas aprites šķērslis skars nekontrolētas narkotiskās vai psihotropās vielas, kas netiek izmantotas medicīniskiem vai zinātniskiem mērķiem (uz kontrolētām un nekontrolētām vielām, ko izmanto medicīniskiem vai zinātniskiem mērķiem attiecas Eiropas Savienības farmakovigilances sistēma¹⁰¹ un Apvienoto Nāciju Organizācijas konvencijas¹⁰²) un kuru brīvas aprites šķērslis nav saistīts ar veselības vai drošības apsvērumiem.

⁹⁹ Ar pilnu specifisko preču grupu sarakstu ir iespējams iepazīties Eiropas Komisijas mājaslapā sekojot šai interneta vietnes saitei: http://ec.europa.eu/growth/single-market/goods/free-movement-sectors/mutual-recognition_en [aplūkots: 19.04.2019]

¹⁰⁰ Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un Rūpniecības Ģenerāldirektorāts. Pamatnostādnes "Savstarpējās atzīšanas regulas piemērošana narkotiskām un psihotropām vielām". Pieejams: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/5821/attachments/1/translations> [aplūkots: 19.04.2019]

¹⁰¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/83/EK par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem. Pieņemta 13.11.2007. [10.12.2007. red.]; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/82/EK par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz veterinārajām zālēm paredzētām zālēm. Pieņemta 06.11.2001. [07.07.2009. red.]

¹⁰² Skat.: 1961. gada Apvienoto Nāciju Organizācijas Vienotā konvencija par narkotiskajām vielām. Parakstīta Ņujorkā 30.03.1961. [08.08.1975. red.]; 1971. gada Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijai par psihotropajām vielām. Parakstīta Vīnē 21.02.1971. [16.08.1976. red.]

Tāpat, īpašu savstarpējās atzīšanas principa piemērošanas režīmu nosaka Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un Rūpniecības Ģenerāldirektorāta izdotās Pamatnostādnes attiecībā uz savstarpējās atzīšanas regulas piemērošanu ieročiem un šaujamočiem¹⁰³.

Šis dokuments paredz, ka savstarpējās atzīšanas regulu piemēro ieročiem un šaujamočiem tikai tad, ja izpildīti šādi kritēriji: preču brīvas aprites ierobežojumam jāattiecas uz citā dalībvalstī likumīgi tirgotiem ieročiem un šaujamočiem; ierobežojumam jābūt adresētam uzņēmējam; ierobežojumam jābūt pamatotam ar tehnisku noteikumu.¹⁰⁴ Lai arī šāda Regulas 764/2008 piemērošanas fakta konstatēšana šķietami neatšķiras no citām preču grupām, attiecībā uz ieročiem un šaujamočiem, katrs no šiem kritērijiem ir izvērtējams stingrāk.

Autors uzskata, ka šā darba kontekstā nav vajadzības dziļāk aplūkot savstarpējās atzīšanas principa piemērošanu attiecībā uz specifiskajām preču grupām, bet ir nepieciešams zināt un ņemt vērā, ka attiecībā uz šīm preču grupām pastāv īpaši komplicēts savstarpējās atzīšanas principa piemērošanas režīms, kur katrs konkrētais gadījums prasa detalizētu un padziļinātu situācijas izpēti.

¹⁰³ Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un Rūpniecības Ģenerāldirektorāts. Pamatnostādnes "Savstarpējās atzīšanas regulas piemērošana ieročiem un šaujamočiem". Pieejams: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/5824/attachments/1/translations/lv/renditions/native> [aplūkots: 09.05.2019]

¹⁰⁴ Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un Rūpniecības Ģenerāldirektorāts. Pamatnostādnes "Savstarpējās atzīšanas regulas piemērošana ieročiem un šaujamočiem". Pieejams: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/5824/attachments/1/translations/lv/renditions/native> [aplūkots: 09.05.2019]

KOPSAVILKUMS

Pētījuma rezultātā autors izvirza aizstāvēšanai šādas tēzes:

1. Savstarpējās atzīšanas princips līdzsvaro Līguma par Eiropas Savienības darbību 34., 36. un 114. panta darbību. Savstarpējās atzīšanas princips vienlaikus darbojas, kā dalībvalstu nacionālo regulējumu tuvinātājs un preču brīvas aprites nodrošinātājs neharmonizēto tiesību jomā, tajā pašā laikā paredzot savstarpējās atzīšanas principa pārkāpuma attaisnojuma procedūru;
2. Ar savstarpējās atzīšanas principu plašākā nozīmē ir jāsaprot Eiropas Savienības politikas īstenošanas instruments dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanas jomā. Savstarpējās atzīšanas princips plašākā nozīmē izpaužas kā viens no vienotā tirgus pamatprincipiem, kas kalpo kā aizstājējs dalībvalstu nacionālo normatīvo regulējumu harmonizēšanai izmantojot sekundāro tiesību aktu ieviešanu;
3. Savstarpējās atzīšanas princips šaurākā nozīmē ir juridisks līdzeklis, kas kalpo preču brīvas aprites nodrošināšanai Eiropas Savienībā. Savstarpējās atzīšanas princips šaurākā nozīmē ir aplūkojams gan kā vispārēja prezumpcija, gan kā izņēmums, kas paredz vispārējās prezumpcijas pārkāpuma attaisnošanas procedūru. Šāds iedalījums nepieciešams, lai uzlabotu teorētisko izpratni par savstarpējās atzīšanas principa iedarbību, līdz ar to padarot skaidrāku principa praktisko piemērošanu;
4. Savstarpējās atzīšanas princips kā izņēmums paredz, ka citā dalībvalstī likumīgi tirgotām precēm nav tiesības uz preču brīvu apriti, ja gala mērķa dalībvalsts var pierādīt, ka tai ir svarīgi attiecīgajām precēm piemērot savus tehnisko noteikumus, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā minētajiem apsvērumiem vai Tiesas praksē izstrādātajām obligātajām prasībām, un atbilstoši samērīguma principam;
5. Lai arī Eiropas Savienības Tiesa *expressis verbis* nav noteikusi mijiedarbību starp savstarpējās atzīšanu principu un Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pantu, analītiski vērtējot Eiropas Savienības Tiesas judikatūru, var secināt, ka gadījumā, kad dalībvalstī likumīgi tirgotu preču brīvas aprites šķērslis ir nediskriminējošs un ir noteikts attiecībā pret precī vai tās fiziskajām īpašībām, preču brīvas aprites tiesības caur Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta nodrošina savstarpējās atzīšanas princips.
6. Savstarpējās atzīšanas principa pārkāpuma gadījumā, tiek pārkāpts arī Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. pants. Taču, ņemot vērā vienotā tirgus nepārtraukto attīstību un Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā minēto attaisnojumu šauru tvērumu, savstarpējās atzīšanas principa pārkāpuma attaisnošanai Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā ir paredzēta plašāka attaisnošanas procedūra, nekā cita veida Līguma par Eiropas

Savienības darbību 34. panta pārkāpumiem. Tas skaidrojams arī ar to, ka savstarpējās atzīšanas princips paredz aizliegumu nediskriminējošiem preču brīvas aprites šķēršļiem, bet pārējie Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta pārkāpuma veidi ir diskriminējoši, un vēl jo vairāk iejaucas vienotā tirgus darbībā, līdz ar to, to attaisnošana var notikt tikai pamatojoties uz stingri noteiktiem kritērijiem Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā;

7. No Eiropas Savienības Tiesas judikatūras izriet, ka Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta noteiktais aizliegums attiecībā uz importa kvantitatīvajiem ierobežojumiem un citiem pasākumiem ar līdzvērtīgu iedarbību dalībvalstu starpā, attiecas, tajā skaitā, uz tādiem dalībvalstu nacionālajiem normatīvajiem regulējumiem, kas nosaka nediskriminējošus noteikumus attiecībā uz precēm, kuras paredzēts importēt gala mērķa dalībvalstī. Tā kā saskaņā ar savstarpējās atzīšanas principa prezumpciju, dalībvalstīm ir aizliegts piemērot nacionālo normatīvo aktu prasības importētām precēm, kas jau tiek likumīgi tirgotas citās dalībvalstīs, autors secina, ka savstarpējās atzīšanas princips ietilpst Līguma par Eiropas Savienības darbību 34. panta tvērumā;
8. Lai precīzi konstatētu tādu preču brīvas aprites šķērslī, kas saskaņā ar savstarpējās atzīšanas principu ir aizliegts, un izvērtētu šāda šķēršļa attaisnojuma atbilstību savstarpējās atzīšanas principam, ar šā brīža Eiropas Savienības Tiesas izmantoto metodoloģiju nav pietiekami. Tāpēc, autors uzskata, ka dalībvalsts noteikta tehniska noteikuma attaisnojuma atbilstība savstarpējās atzīšanas principam būtu jāizvērtē procedūrā, kas sastāv no šādiem kritērijiem:
 - 1) nepieciešams konstatēt, ka tehnisks noteikums tiek attiecināts uz “preci”;
 - 2) jākonstatē, ka šādu preču brīva aprīte Eiropas Savienībā attiecas uz neharmonizēto tiesību jomu un uz to neattiecas Eiropas Savienības līmenī saskaņoti tiesību akti;
 - 3) precei attiecībā pret kuru ir vērst tehnisks noteikums, ir jābūt likumīgi tirgotai citā Eiropas Savienības dalībvalstī;
 - 4) precei ir jāšķērso robeža starp dalībvalstīm;
 - 5) jākonstatē nediskriminējošs šķērslis, kas kavē vai pilnībā liedz preces brīvu apriti starp dalībvalstīm (tehnisks noteikums);
 - 6) jākonstatē vai šāds preces brīvas aprites šķērslis var tikt attaisnots ar “sevišķi svarīgiem iemesliem saistībā ar sabiedrības interesēm” vai Līguma par Eiropas Savienības darbību 36. pantā minētajiem attaisnojumu pamatiem;
 - 7) jāizvērtē vai šāds preču brīvas aprites šķērslis ir samērīgs.;
9. Ņemot vērā, ka pastāv grūtības konstatēt tās preču grupas uz kurām ir attiecināms savstarpējās atzīšanas princips un ar to saistītie sekundārie normatīvie akti, būtu nepieciešami uzlabojami Eiropas Komisijas uzturētajā Preču sarakstā. Šā brīža Preču

saraksts neatbilst jaunpieņemtajai Regulai 2019/515, kas nosaka, ka šī regula būtu jāpiemēro arī tām precēm, attiecībā uz kurām tikai daži aspekti ir tādi, uz ko attiecas Eiropas Savienības saskaņošanas tiesību akti (daļēja harmonizācija). Esošais Preču saraksts savstarpējās atzišanas principa piemērošanu paredz tikai tām preču grupām, kuru normatīvai regulējums pilnībā nav harmonizēts. Līdz ar to autors uzskata, ka Preču sarakstā būtu nepieciešams atspoguļot arī tās preču grupas, attiecībā uz kurām, pastāv daļēja normatīvā regulējuma harmonizācija.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Literatūra:

1. 2012. gada 15. jūnija Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei. Pirmais ziņojums par to, kā tiek piemērota Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 9. jūlija Regula (EK) Nr. 764/2008, ar ko nosaka procedūras, lai dažus valstu tehniskos noteikumus piemērotu citā dalībvalstī likumīgi tirgotiem produktiem, un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 3052/95/EK. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0292&from=EN> [aplūkots: 13.04.2019]
2. Eiropas Komisijas darba dokuments. Norādījumi. Jēdziens “likumīgi tirgots” Savstarpējās atzīšanas regulā (EK) Nr. 764/2008. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013DC0592&from=LV> [aplūkots 08.05.2019]
3. Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un rūpniecības direktorāts. Preču brīva aprīte – Rokasgrāmata par to Līguma noteikumu piemērošanu, kas reglamentē preču brīvu aprīti. Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2010.
4. Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un Rūpniecības Ģenerāldirektorāts. Pamatnostādnes “Savstarpējās atzīšanas regulas piemērošana ieročiem un šaujāmieročiem”. Pieejams: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/5824/attachments/1/translations/lv/renditions/native> [aplūkots: 09.05.2019]
5. Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un Rūpniecības Ģenerāldirektorāts. Pamatnostādnes “Savstarpējās atzīšanas regulas piemērošana narkotiskām un psihotropām vielām”. Pieejams: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/5821/attachments/1/translations/lv/renditions/native> [aplūkots: 08.05.2019]
6. Latvijas Republikas Tieslietu ministrija. Eiropas Savienības tiesību ieviešanas rokasgrāmata. 25. lpp. Pieejams: https://tm.gov.lv/files/11_MjAxOC8xMS0wMS9FUyB0aWVzaWJ1IGlldmllc2FuYXMgcml9rYXNncmFtYXRhXzI1MDkyMDE0LnBkZg/2018/11-01/ES%20tiesibu%20ieviesanas%20rokasgramata_25092014.pdf [aplūkots: 12.05.2019]
7. Schewe C. (zin. red.). Eiropas Savienības tiesības. II daļa. Materiālās tiesības. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016.

8. Bermann G. A., Goebel R. J., Davey W. J., Fox E. M. Cases and Materials on European Union Law. Third Edition. Minnesota: West Publishing Co., 2010.
9. Chalmers D., Hadjiemmanuil C., Monti G., Tomkins A. European Union Law. Text and Materials. New York: Cambridge University Press, 2006.
10. Chalmers D., Monti G. European Union Law. Text and Materials. Updating Supplement. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
11. Commission of the European Communities. Completing the internal market. White Paper from the Commission to the European Council. Milan 28-29 June 1985. Pieejams: http://aei.pitt.edu/1113/1/internal_market_wp_COM_85_310.pdf [aplūkots: 08.05.2019]
12. Craig P., de Burca G. EU Law. Text, Cases, and Materials. Fifth Edition. New York: Oxford University Press Inc., 2011.
13. Davies G. Is Mutual Recognition an Alternative to Harmonisation: Lessons on Trade and Tolerance of Diversity from EU. In: F. Ortino, L. Bartels. Regional Trade Agreements and the WTO. Oxford: Oxford University Press, 2006.
14. Hinarejos A. Free movement, federalism and institutional choice: a Canada-EU comparison. The Cambridge Law Journal, 2012, Nr. 71, p. 537-566.
15. Horspool M., Humphreys M., Harris S., Malcom R. European Union Law. Fourth Edition. New York: Oxford University Press, 2006.
16. Janssens C. The Principle of Mutual Recognition in EU Law. Oxford: Oxford University Press, 2013.
17. Kidmose Rytz B., Sylvest J., Culver J., Teichler T., Kosk K., Männik K. Evaluation of the application of the mutual recognition principle, 2015. Pieejams: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/13381/attachments/1/translations/en/renditions/native> [aplūkots: 18.04.2019]
18. Lianos I. In Memoriam Keck: the reformation of the EU law on the free movement of goods. European Law review, 2015, 40(2).
19. Mathijsen P. S. R. F. A Guide to European Union Law. Eight Edition. London: Sweet & Maxwell, 2004.
20. Pelkmans J. Mutual Recognition: economic and regulatory logic in goods and services. Bruges European Economic Research (BEER) Papers, 2012, Nr.24. Pieejams: <http://aei.pitt.edu/58617/> [aplūkots: 03.04.2019]
21. Pelkmans J. Mutual Recognition in Goods and Services: an economic perspective. European Network of Economic Policy Research Institutes. Working Paper No. 16,

- March 2003. Pieejams: <https://www.files.ethz.ch/isn/110611/WP%20016.pdf>
[aplūkots: 02.04.2019]
22. Reich N., Goddard C., Vasiljeva L. *Understanding EU Law. Objectives, Principles and Methods of Community Law*. Antwerp: Intersentia, 2003.
 23. Snell J. *Goods and Services in EC Law. A study of the Relationship Between the Freedoms*. New York: Oxford University Press, 2002.
 24. Steiner J., Woods L., Twigg-Flesner C. *EU Law. Ninth Edition*. New York: Oxford University Press Inc., 2006.
 25. Steiner J., Woods L., Watson P. *EU Law, Eleventh Edition*. Oxford: Oxford University Press, 2012.

Normatīvie akti:

26. 1961. gada Apvienoto Nāciju Organizācijas Vienotā konvencija par narkotiskajām vielām. Parakstīta Ņujorkā 30.03.1961. [08.08.1975. red.]
27. 1971. gada Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijai par psihotropajām vielām. Parakstīta Vīnē 21.02.1971. [16.08.1976. red.]
28. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/95/EK par produktu vispārēju drošību. Pieņemta 03.12.2001. [01.01.2010. red.]
29. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 764/2008, ar ko nosaka procedūras, lai dažus valstu tehniskos noteikumus piemērotu citā dalībvalstī likumīgi tirgotiem produktiem, un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 3052/95/EK.
30. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/515 par citā dalībvalstī likumīgi tirgotu preču savstarpēju atzīšanu un Regulas (EK) Nr. 764/2008 atcelšanu.
31. Līgums par Eiropas Savienības darbību. Parakstīts Romā 25.03.1957. [26.10.2012. red.]
32. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/83/EK par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem. Pieņemta 13.11.2007. [10.12.2007. red.]
33. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/82/EK par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz veterinārajām zālēm paredzētām zālēm. Pieņemta 06.11.2001. [07.07.2009. red.]

Juridiskās prakses materiāli:

34. EST 10.12.1968. spriedums lietā 7/68 *Commission of the European Communities v Italian Republic*.
35. EST 30.04.1974 spriedums lietā C-155/73 *Guiseppe Sacchi*

36. EST 11.07.1974. sprieduma lietā C-8/74 *Procureur du Roi v Benoît and Gustave Dassonville*
37. EST 20.02.1979. spriedums lietā C-120/78 *Rewe-Zentral AG v Bundesmonopolverwaltung für Branntwein*
38. EST 18.03.1980. spriedums lietā C-52/79 *Procureur du Roi v Marc J.V.C. Debauxe and others.*
39. EST 26.06.1980. sprieduma lietā C-788/79 *Criminal proceedings against Herbert Gilli and Paul Andres.*
40. EST 16.12.1980. spriedums lietā C-27/80 *Criminal proceedings against Anton Adriaan Fietje*
41. EST 10.11. 1982. spriedums lietā C-261/81 *Walter Rau Lebensmittelwerke v De Smedt PVBA*
42. EST 12.03.1987. spriedums lietā C-178/84 *Commission of the European Communities v Federal Republic of Germany*
43. EST 09.07.1992. spriedums lietā C-2/90 *Commission v Belgium*
44. EST 24.11.1993. spriedums apvienotajās lietās C-267/91 un C-268/91 *Criminal proceedings against Bernhard Keck and Daniel Mithouard*
45. EST 14.04.1994. spriedums lietā C-393/92 *Municipality of Almelo and others v NV Energiebedrijf Ijsselmij.*
46. EST 06.07.1995 spriedums lietā C-470/93 *Verein gegen Unwesen in Handel und Gewerbe Köln e.V. v Mars GmbH*
47. EST 22.10.1998. spriedums lietā C-184/96 *Commission v France*
48. EST 21.10.1999. spriedums lietā C-97/98 *Peter Jagerskiold v Torolf Gustafsson.*
Opinion of Advocate General Fennelly delivered on 17 June 1999.
49. EST 22.01.2002. spriedums lietā C-390/99 *Canal Satélite Digital SL v Administración General del Estado, and Distribuidora de Televisión Digital SA.*
50. EST 11.12.2003 spriedums lietā C-322/01 *Deutscher Apothekerverband eV v DocMorris NV, Jacques Waterval (Deutscher Apothekerverband)*
51. EST 05.02.2004 spriedums lietā C-95/01 *Criminal proceedings against John Greenham and Léonard Abel*
52. EST 14.09.2006. spriedums apvienotajās lietās C-158/04 un C-159/04 *Alfa Vita Vassilopoulos AE and Carrefour Marinopoulos AE v Elliniko Dimosio and Nomarchiaki Aftodioikisi Ioanninon,* Opinion of Mr Advocate General Poiares Maduro delivered on 30 March 2006
53. EST 05.06.2007 spriedums lietā C-170/04 *Klas Rosengren and Others v Riksåklagaren*

54. EST 07.06.2007. spriedums lietā C-254/05 *Commission of the European Communities v Kingdom of Belgium*
55. EST 10.02.2009. spriedums lietā C-110/05 *Commission of the European Communities v Italian Republic*
56. EST 04.06.2009. spriedums lietā C-142/05 *Åklagaren v Percy Mickelsson and Joakim Roos*

Bakalaura darbs “Savstarpējās atzīšanas principa piemērošana un tā pārkāpuma attaisnošana preču brīvas aprites jomā Eiropas Savienībā” izstrādāts Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, kapētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____ Matīss Jākobsons

Rekomendēju / nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: _____ Edmunds Broks

Recenzents: _____

Darbs iesniegts starptautisko un eiropas tiesību zinātņu katedrā __.05.2019.

Dekānes pilnvarotā persona: _____

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē:

Komisijas sēdes sekretārs: _____